No. 23. Donderdag 8 Juni 1922. 22ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
I..LICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Practisch Onderwijs. — De Indische Tentoonstelling. — Feuilleton. — Figuren uit onze Koloniale Historie. — Verslag Max Havelaar Fonds. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verre Vreemde. — Mededeelingen. — Mutaties van 31 Mei tot 7 Juni 1922.

Practisch Onderwijs.

De dagbladen maakten onlangs uitvoerig melding van een door B. en W. van Amsterdam bij den Gemeenteraad aanhangig gemaakt voorstel tot reorganisatie van het Lager Onderwijs. Is het hier de plaats niet om dit voorstel tot een onderwerp van bespreking te maken, een enkele zinsnede er uit te citeeren en daaraan eenig commentaar te verbinden, zal wel geen bedenking opwerpen, te minder wijl de bedoelde volzin als van algemeene strekking, het voorstel als zoodanig volmaakt onaangetast laat.

Ze luidt:

„De gewone vakken van het lager onderwijs „moeten er worden onderwezen, maar dan zoo, „dat het geleerde direct practisch nut heeft voor „het leven."

Tot toelichting van het woordje „er" in dezen zin diene, dat volgens de wet de scholen voor gewoon lager onderwijs een zevenjarigen cursus moeten hebben en het nieuwe, zevende leerjaar niet zal dienen voor voortgezet onderwijs, maar tot onmiddellijke voorbereiding voor het leven.

Dit nieuwe zevende leerjaar brengt in zoover eene wijziging teweeg in de richting van het onderwijs, dat nu rechtstreeksche aansluiting met de practijk beoogd wordt. Dat het eene vak van lager onderwijs in meerdere mate zich daartoe leent dan het andere, is een opmerking, welke alleen waarde heeft om i.c. uiting te geven aan de meening, dat inzonderheid het vak der aardrijkskunde en wel de economische geographie van Oost- en West-Indië tot de eerstbedoelde rubriek behoort, terwijl het onderwijs in dat vak, aldus gegeven, aan een niet te onderschatten nationaal belang dienstbaar kan zijn.

Een zeker deel van het jonge Nederland toch, ziet zich, voor zijn levensbestaan, aangewezen op de Tropen, een grooter deel weliswaar zal in het vaderland blijven, maar daarvan komt wederom een percentage met Indië in relatie, hetzij ambtelijk of wel als gevolg van geheel persoonlijke omstandigheden. Voor allen deze, naar gelang der levensbestemming, is dit practische onderwijs van nut, feitelijk dus voor het geheele Nederlandsche volk en zoo zal deze methode gaandeweg er toe leiden, dat de nog altijd gehoorde algemeene klacht, dat de kennis omtrent — en dientengevolge de belang-

Printemps.

Ainsi que dans la nature, quand renaît le printemps
L'homme rejète le joug des journées hibernales
[assombries,
Ses facultés augmentent et, dans l'âme attentive
[dès longtemps
Pénètre le bonheur, le don saint, de la Vie.

stelling in — Indië hier te lande uiterst gering is, zal gaan verstommen.

Het wordt ook inderdaad meer dan tijd, dat waar Nederland thans door een geestelijk-nationaal „réveil" een gunstiger internationale positie inneemt, aan die klacht den grond wordt ontnomen. Ze is beschamend voor een land als het onze, dat op onderwijsgebied een vooraanstaande plaats bekleedt. Moge de klacht dan spoedig gesmoord worden; het Amsterdamsche voorstel zou daartoe kunnen strekken en als een lichtend voorbeeld dienen voor het nog al te zeer in de schaduw van onkunde verkeerende, overige deel des lands.

***

Is practisch onderwijs een zaak der school, aan practisch onderricht — om dit onderscheid in woorden te mogen maken — er buiten, ontbreekt het niet. En zoo is het dan hier de plaats de aandacht te vestigen op de Vereeniging „Oost en West", welke dat practische onderricht nagenoeg elken dag verstrekt aan die velen die, de schoolbanken al lang verlaten, tot haar komen om inlichting over Indië in allerlei vorm. De Vereeniging beschikt daartoe over meer dan één middel. Behalve dit weekblad, geeft ze populaire handboekjes uit, heeft ze in den Haag, Heulstraat 17, een Informatie-bureau, alwaar mondeling en schriftelijk alle gewenschte inlichtingen te bekomen zijn en stelt ze, ten behoeve van hare leden, een leestafel beschikbaar met uitgebreide lectuur van boekwerken, tijd- en vlugschriften en dagbladen; heeft ze een zusterafdeeling in „Boeatan", Heulstraat 19, met hare toonkamers van Indische kunstnijverheid en huisvlijt en in een tiental plaatsen van Nederland is eene afdeeling.

***

Een druppel holt ten leste den steen uit. Door onderwijs, door voorlichting moet ten slotte het doel bereikt worden en het Amsterdamsche voorstel kan hetzelve benaderen. Nog is het er ver af, dat ieder Nederlander zou weten „wat hij van Indië weten moet", maar die tijd zal komen, mits men de middelen, om tot dat doel te komen, steune.

Men kan dat b.v. doen door aanmelding voor het lidmaatschap der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17.

v. d. B.

De Indische Tentoonstelling.

STAND 34.

Te midden van de inzending der Cultuurondernemingen, in de zijzaal van het Kurhaus, bevond zich de gecombineerde inzending van de Rijksinstellingen te Deventer, te weten het Koloniaal Landbouwmuseum, de Middelbare Koloniale Landbouwschool, de Koloniale Suikercursus, de Koloniale Rubbercursus, waarnaast nog eene afdeeling van het Comité voor Indische Lezingen.

Deze 8 meter lange stand, voorzien van een achterwand vol fotografieën, trok zeer de aandacht, zoowel van vreemden, als van hen, die in Indië de cultures beoefenden en toonde, hoe zij, die vóór naar de Tropen te gaan, daar eene opleiding ontvangen, ook praktisch onderwezen worden. Zoowel het timmermans-, bank- en smeedwerk is keurig verzorgd, alles toont met animo bewerkt te zijn, van het houten voetenbankje, het juiste hoefijzer, den zelfsluitenden schroefsleutel tot het ijzeren hekwerk toe.

Wie naast het hoofdwerk zóó het handwerk leerde, komt goed beslagen ten ijs, al klinkt de uitdrukking vreemd voor de werkzaamheden van den cultures-assistent in de Tropen en menig ouder zal, waar hij dezen stand bezocht, begrepen hebben, hoeveel zijn jongen direct vóór zal hebben boven anderen, die geene opleiding ontvingen, wanneer zij ginds in het werkelijke leven komen te staan, waar men niet, gelijk in Europa, alle mogelijke winkels en reparatie-inrichtingen tot zijne beschikking heeft.

Indië is een land van aanpakken, van zelf kunnen en het is goed voor het prestige van den Europeaan, wanneer de Inlander ziet, dat de Toean hem kan raden en zelf kan optreden, wanneer de toekang in vaardigheid te kort schiet.

Wij kunnen een ieder dan ook aanraden zijnen zoon naar Deventer te zenden, vóór deze de verre reis naar ons mooie Indië onderneemt.

Op de hoogte van de taal, vol zelfvertrouwen op eigen kunnen, weegt zulks ruimschoots op tegen het iets later naar Indië gaan, waar de jeugdige leeftijd niet steeds een voordeel voor den assistent, voor hem zelf en tegenover het werkvolk is.

Het onervarene in moeilijke oogenblikken prikkelt naar twee kanten, terwijl kennis zelfvertrouwen en hoogachting voor den meerdere kweekt.

Juist daarvoor is zulk een expositie zoo goed. Men ziet, wat den zoon ontbreekt en wat men hem kan bijbrengen, daardoor zijn levenspad effenend!

De foto's der cultures spreken voor zichzelf, de uitgestalde monsters toonen producten, waarvan men veel hoorde, doch die men nog niet zag, de vellen rubber doen zien, dat er nauwlettende zorg noodig is om prima koopwaar te verkrijgen, zelfs door het kiezen van het juiste rubbermes, opdat de werkman de boomen niet te veel beschadigt en

Feuilleton.

Reizen in Indië.

Het Toba-meer.

Het reizen in Indië blijft voor velen nog vaak een verschrikking. Tegen een reis, bijvoorbeeld, in den staatsspoorexpres van Bandoeng naar Soerabaja ziet men dagenlang op, omdat het „zoo warm is en zoo ver". Onder de Europeesche bevolking van Java's hoofdsteden zijn er vele honderden aan te wijzen, die na jarenlang verblijf in deze plaatsen nog niet meer van Indië hebben gezien dan de stad hunner inwoning en, in hun vacantietijd, een of ander berghotel, Tosari of Songoriti in Oost-Java, of in Midden en West-Java Salatiga, Magelang of Garoet en Soekaboemi. Vanuit zoo'n hotel worden enkele kleine tochtjes gemaakt te voet of te paard en dan klaagt men bij thuiskomst er over dat het zoo warm is en zoo eentonig, en na enkele dagen is het weer tijd om aan den geregelden arbeid te tijgen. Wij moeten eerlijk bekennen: in onze eerste Indische jaren hebben wij óók onzen vacantietijd aldus doorgebracht. Later zijn wij tot inkeer gekomen. Toen scheepten wij ons in op een der nieuwe booten van de Paketvaart Maatschappij en lieten ons rustig varen naar de uithoeken van den Archipel om daar wat dagen rond te zwerven. En telkens, wanneer wij van deze tochten terugkwamen, moesten wij uitroepen, eerlijk en geestdriftig: „Wat is Indië toch een heerlijk mooi land".

De auto heeft het binnenlandsch toerisme in Indië in hooge mate bevorderd. Op Java en op Sumatra rijdt men over heerlijke wegen en men komt tegenwoordig op punten, die men vroeger niet bereiken kon dan alleen te paard of in een draagstoel. De Vereeniging voor Toerisme te Batavia doet weer, sedert de vrede gesloten werd, al het mogelijke om het nationaal en internationaal toerisme te bevorderen en tegenwoordig reist men in onzen Archipel even gemakkelijk en aangenaam, zoo niet vaak aangenamer, dan in de toeristencentra van het Europeesche vasteland. En al moge het comfort op reis in Indië wel eens minder zijn, dit gebrek wordt ruimschoots vergoed door wat de Indische natuur in haar pracht en grootschheid den reiziger in de tropen biedt.

Nog steeds onvolkomen voor het toeristenverkeer ontsloten, ligt Noord-Sumatra, als een kleine keten van weergaloos natuurschoon in den grooten gordel van smaragd en in het hooggestemde lied der schoonheid van het Sumatraansche bergland vormt het Toba-meer de mooiste strofe. Reizigers, die onze mooie wereld in alle richtingen hebben doorkruist en de natuur hebben gezien, waar zij haar schoonheid weelderig ten toon spreidt, hebben eenstemmig verklaard, dat het Toba-meer aan deze en aan gene zijde van den evenaar het schoonste plekje op aarde is. De weg erheen verkeert in uitstekende conditie; het landschap is ietwat eentonig, zoolang men in de vlakte is, maar het wordt vol verrassingen, die telkens nieuwe emoties geven, zoodra de weg

waar men erover las, zag men nu aan den hevea-stam, hoe de aantapping geschiedt, het opvangen van de latex plaats vindt.

Naast de demonstratie van „Boeatan" voor het kunnen van den Inlander vooral op kunstgebied, is de stand der Deventer Rijksinstellingen zoo goed op zijn plaats om te toonen, wat de Europeaan in Indië door vlijt en kennis vermag en wij hopen, dat zij aanleiding zal geven tot het zenden van meer „all-round men" naar Indië dan tot nu toe het geval was.

F. VAN PESKI.

Figuren uit onze Koloniale Historie.

JOHAN MAURITS GRAAF VAN NASSAU.
Gouverneur van Brazilië.
(1636-1644).

Het stijlvolle Mauritshuis te 's-Gravenhage doet de herinnering voortleven aan Maurits den Braziliaan. Zoo werd, ook door zijn bloedverwanten, de Nassau genoemd, aan wien door de W. I. C. het bestuur over hare Braziliaansche bezittingen werd aangeboden.

Johan Maurits Graaf van Nassau-Siegen was de zoon van Jan, Graaf van Nassau-Siegen en van Margaretha van Sleeswijk-Holstein en kleinzoon van een broeder van Willem de Zwijger. Geboren in 1604 (17 Juni), besteedde hij zijn jeugd aan de beoefening van kunsten en wetenschappen en studeerde aan de universiteiten van Heilbron, Bazel en Genève.

De Dertigjarige Oorlog (1618—1648) was oorzaak, dat hij zijn studies moest onderbreken en deelnemen aan dien krijg, waarin zijn vader de zijde der Protestanten koos.

Johan Maurits trad aldus op 16-jarigen leeftijd in dienst van onze Groote Republiek. Zijn eersten veldtocht deed hij — toen, volgens tijdgenooten een goedgebouwd en schoon jongeling — in 1620 onder Prins Maurits. Hij onderscheidde zich bij de inneming van Grol (1627) en van 's-Hertogenbosch (1629). Ter belooning werd hij benoemd tot kolonel van een regiment en nam in die hoedanigheid deel aan het beleg van Maastricht (1632). Als generaal optredend, weerstond hij de woeste benden van Pappenheim, die dat beleg wilde doen opbreken. In 1635 en 1636 onderscheidde hij zich bij den veldtocht in de Zuidelijke Nederlanden en door de inneming van het fort Schinkenschans.

* * *

Juist in de jaren, dat hij aldus optrad, was de W. I. C. bezig de Portugeezen uit Brazilië te verdrijven.

In 1630 veroverde Admiraal Lencq Olinda en Recief. De krijgsmacht der W. I. C. de provinciën *Pernambuco, Parahiba* en *Rio Grande* (1634). Een uitgestrekt kustgebied had zij daardoor verkregen. En zij wist om het te behouden en uit te breiden eigenlijk niemand anders en beter dan den nog betrekkelijk jeugdigen Oranjevorst, die, zoo pas, zich een uitstekenden naam had verworven.

Den 4en Aug. 1636 verscheen Johan Maurits van Nassau in de vergadering der Heeren XVII. Daar werd hij op zeer voordeelige voorwaarden aangezocht voor vijf jaren op te treden als Gouverneur-Generaal van Brazilië, wat hij aannam. Hij ontving den volgenden titel: Gouverneur, kapitein- en admiraal-generaal van alle gebieden door de W. I. C. in Brazilië reeds veroverd of nog te veroveren en van alle strijdkrachten te land en ter zee, die de Compagnie er op de been houdt of zal houden.

* * *

Reeds aanstonds ondervond de nieuwe Gouverneur wat het zeggen wilde een koopmansgilde te dienen. In plaats van de vloot van 32 zeilen, die hem vergezellen zou, reisde hij, 25 October 1636, met vier schepen uit Tessel af. 23 Januari 1637 deed hij zijn intocht in het Recief van Pernambuco. Hij vond er een hartelijke ontvangst. Kort daarop schreef hij aan de Staten-Generaal den volgenden brief, die kenmerkend is voor zijn stijl.

Messeigneurs,

Pour m'acquiter de mon devoir, j'ay voulu rendre conte par ce mot à vos Seigries du cours de mon voyage, lesquelles ont entendues sans doute, comment j'ay esté contraint de demeurer en Angleterre cinq sepmaines à cause du mauvais temps et le vent contraire. M'y ayant embarqué le 6 décemb. passé, j'ay poursuivi mon dit voyage jusques icy en diligences possible tousjours avec un beau temps et un beau vent, ne m'arrestant en aucune part, si non l'isle de Majo place ordonnée, depuis le dernier décembre jusques au 8 janvier et cela pour prendre des eaux et rafreschir un peu les troupes. Ayant direchef fait voile, j'arrivay icy le 23 suivant, grâces à Dieu en bonne disposition et tous les autres avec moy, ou je fut receu avec beaucoup d'honneur, trouvant le pais un de plus beaux du monde, les affaires et troupes laissées en garnison en estat assez bon, de sorte que je suis d'advis d'aller le 5 de ce mois veoir s'il y a moyen d'avoir quelqu'advantage sur les ennemis.

Le conte Banjolo, général de leur troupes, se

zich in tallooze kronkelingen door de bergen slingert, die de hoogvlakte aan de Deli-zijde omringen. Wanneer men 's morgens om vijf uur, half zes van Medan met de auto vertrekt, dan komt men in het bergland op het uur, waarin het jonge licht van den tropischen dag de meest rijke en wisselende kleuren toovert over de zwaar begroeide berghellingen en geboeid door dit spel van kleuren, in spanning gehouden door al de vele kronkelingen van den steeds klimmenden weg, bereikt men den z.g.n. „Uitkijk", het punt, dat een overweldigend mooi uitzicht geeft op het Delische laagland. Vandaar is de weg naar Brastagi, op de hoogvlakte, niet lang meer en van dit „luchtkuuroord" van Deli heeft men in weinig tijd het vriendelijk gelegen Kebon Djahé bereikt, waar eenige groote Delimaatschappijen haar vacantiehuizen hebben. Men toeft er niet lang, want het verlangen de oevers van het meer te bereiken, groeit met iedere mijl, die men aflegt. Plots, als de weg zich ombuigt, ziet ge het meer diep-beneden liggen, blauw, in honderd tinten in den diepen kom der vijf honderd meter hooge bergoevers. Het is het mysterie der eeuwige schoonheid, dat bij dat eerst aanschouwen de oogen vochtig worden, het is, of al de schoonheid van de aarde, waarvan men durfde droomen, op deze eene plek bijeen werd gebracht, alsof de poorten van den hemel in stralend licht zich openen en ge het schoonste landschap ziet in het paradijs der goden. Het is de schoonheid, die geen uitroep kan verdragen, het is de schoonheid, die tot zwijgen dwingt, de ongerepte schoonheid eener machtige natuur, door niets gestoord en niet gekwetst door werken van menschenhand, onzegbaar grootsch, met enkel een zacht geluid van den golfslag uit de diepte, dat aankomt als de echo van een gewijde stilte......

Het duurt lang, vóór men zich los heeft gemaakt uit de bekoring van dit tafereel om den kronkelweg naar beneden te volgen, die over een afstand van een paar kilometer niet minder dan driehonderd meter daalt, om dan, opnieuw, in extase te geraken aan den oever van het meer, opkijkend naar de hooge bergen vol mysterieuze plooien en naar de zoo te zien onherbergzame kust van het eiland Samosir. En men zegent den goeden geest, die de gedachte had op deze plek een passanggrahan te bouwen, landelijk en eenvoudig, onder breede waringinboomen, waarvan de Batakker fluistert, dat zij al negen eeuwen en langer staan aan den oever van het meer, tusschen de hooge bergen.

Het is een uitverkoren plekje in den Hof van Eden en... s'il *est* quelque part, le bonheur est ici!

De weg van Siantar naar Panahattan loopt gedeeltelijk door machtig oerwoud, gedeeltelijk over bergruggen langs zwaar begroeide ravijnen in tal van bochten, waarvan men op 't eerste gezicht de motieven niet begrijpt, maar die in 't geheim besloten liggen van een sublieme ingenieurskunst. Want de aanleg van dezen weg door woest bergland en dichte wouden is een meesterstuk geweest. De auto brengt ons tot Panahattan op de 500 meter hooge oevers van het meer gelegen; vandaar gaat men langs een voetpad naar beneden, telkens rustend om te genieten van het wonder-mooie gezicht op het diep-blauwe meer. Beneden op het strand ligt aan een klein houten piertje een motor-

tient a présent avec quatre mille hommes près du porte calvo, place fortifiée. Mes troupes ordonnées pour l'armée consistent en trois milles soldats, mille matelots armés, mille Braziliens et une compagnie de cavallerie de 80 chevaux, avec lesquels je meneray quatre demi canons et six petites pièces. L'admiral avec 24 vaisseaux de guerre m'accostera tout le long de la custe. Le temps ne permet pas à ceste heure d'escrire à vos Seigries plus particulièrement, mais je ne manqueray point en mon retour, si plaist à Dieu, de le faire. La situation de ce pais est extrèmement advantageuse et forte. Dieu nous face la grace, de le pouvoir conquester tout à faict. Je ne doubteray point, que tout l'Etat en tirera un grand advantage et service. En tout mon voyage je n'ay rencontré qu'une des navires de la Compagnie, a sçavoir celle que mena Mr. van der Dussen, ce qui fut le 19 décemb. près de l'isle Madera, d'ou nous avons fait voile tousjours ensemble jusques icy. Monsieur van Ceulen arriva deux jours après de nous. A ceste heure il nous ne manque que Monsieur Gysselingh. Après avoir prié Dieu pour la prosperité de vos Seigriès, je finiray ceste-cy et me diray Messeigneurs,

Vostre très humble et obeissant serviteur

J. Maurice Comte de Nassau.

D'Antoni Vaez du Pernambuco [1]) en Brésil en 3 Febr. 1637.

(Wordt vervolgd.)

[1]) Les Hollandais en Brésil, etc., par P. M. Netscher, 1853.

Max Havelaar Fonds.

Verslag van de werkzaamheden dezer Vereeniging, over het jaar 1921.

In het afgeloopen vereenigingsjaar werd door onze vereeniging financieele steun verleend aan twee Indonesiërs, welke beiden hunne studie nog niet hebben voleindigd, doch regelmatig doorstudeeren.

Een hunner zal in het jaar 1922, naar wij vertrouwen, het door hem gewenschte diploma verwerven.

Nieuwe aanvragen om steun kwamen dit verslagjaar niet in. In 1922 zijn echter reeds een drietal aanvragen bij het bestuur ingekomen.

Daarenboven heeft de voorzitter de zorg op zich genomen voor de uitkeering van de studietoelage aan een pupil, die studeert met steun der Studiebank.

De financieele positie onzer vereeniging kan helaas niet vooruitgaande genoemd worden; nieuwe leden werden dit jaar niet verkregen, terwijl het aantal leden door overlijden en bedanken, daalde tot 41 contribueerende leden, met een jaarlijksche bijdrage van ƒ 624.—.

Met erkentelijkheid maken wij melding van een gift van ƒ 50.— en van de Regeeringssubsidie.

De kasmiddelen zijn wel is waar momenteel vrij ruim, zij stellen ons echter slechts in staat om hoogstens twee nieuwe pupillen nog eene redelijke tegemoetkoming bij hunne studie te geven.

Ter toelichting staat de verlies- en winstrekening en balans per 31 December 1921 hierbij.

's-Gravenhage, 25 April 1922.

Namens het Bestuur der Vereeniging „Max Havelaar"Fonds",

A. M. JOEKES, *Voorzitter.*

J. H. DIJKMAN, *Secr.-Penningmeester.*

Verlies- en Winstrekening over 1921.

Onkosten	ƒ 62.83
Surplus 1921 overgeboekt op Reserve	„ 1687.25
	ƒ 1750.08
Intrest	ƒ 66.08
Jaarlijksche bijdragen en subsidie	„ 1634.—
Toevallige baten	„ 50.—
	ƒ 1750.08

Balans per 31 December 1921.

Contributie-quitanties	ƒ 706.50
Studie-voorschotten	„ 9915.14
Kassier	„ 3396.80
	ƒ 14018.44

bootje, trotsch met de Hollandsche vlag op den smallen achtersteven. Binnen een half uurtje brengt het ons in de baai van Prapat, begrensd in het zuiden door een kleine kaap, zwaar begroeid, waarop zóó idyllisch, dat de prachtige natuur van het land er niet door wordt gestoord, een houten kerkje is gebouwd. In Prapat is een gezellige passanggrahan, die uitzicht op het meer geeft. Hier en daar drijft een kano op het blauwe water, dwars door de schaduwen van de wolken, die des middags over 't hooggebergte komen en zich verzamelen boven den diepen kom van het meer.

Tegen vijf uur bereidt het meer de kleuren voor den avondhemel. Want als de hemel nog blauw is met hier en daar witte plekken van wolkenweelde, komen in de golven van het water, door den middagwind bewogen, purperen tinten, die, later, als neveldampen optrekken langs de rotsen, hooger en hooger, tot zij in de hemelruimte verloren gaan. Het wordt de lusthof eener feeërie. Straks is heel het meer één purperen vlakte en met het komen van het avondduister worden de rotsen al violetter in de nevels van den nacht. De contoeren van Samosir verliezen zich in kleurenspel en tegen zeven is het eiland weggedoezeld in sluiers van een vreemde lichtsoort. Op dat uur opent zich de hemel in het Oosten; een golf van vuur vloeit langs den einder en vormt in 't wolkenbekken aan de kim een meer vol rooden gloed. Daar, aan de oevers, rijzen bergen uit het purper van den avond, grauw en grillig en door hun grijze lijven schieten vlammen van vuur: het weerlicht boven het meer.

Om de hoogste toppen sterft het laatste licht van den dag; de gloed er van heeft om het meer een rosse band gelegd, die in den hemel schijnt te eindigen, waar het meer van vuur tusschen de grauwe wolkenbergen ligt. Nog eenmaal vloeit laaiend het licht over de oevers op de aarde, maar dan komt de nacht met zijn grijze sluiers en het vuur wordt gedoofd, de hooge bergen hebben al hun licht verloren en zij staan zwaar en dreigend onder den nachtelijken hemel, waaraan het licht der eerste sterren werd ontstoken.

De zon is boven het Toba-meer ondergegaan. Dan klinkt plotseling door de stilte het vesper van het houten torenklokje en de echo zweeft tusschen de bergen als een zachte zang van vrome zielen.

In het Sumatraansche hoogland valt de nacht. Aan den hoogen hemel waakt het Zuiderkruis boven de aarde. Het meer is verlaten, er is geen schijnsel van licht op de hooge oevers, waar menschen zouden kunnen wonen. Deze verlatenheid brengt geen weedom, deze eenzaamheid geen vrees of verlangen, omdat men zoo lang kon verblijven in een hemel van licht en in de vrome schemerzalen van het paleis der avondlijke stilte, waarbinnen de onsterfelijke schoonheid rondwaart tot de nacht over de bergen is gekomen en alle lichten heeft gedoofd.

Diep-beneden slaapt het meer. Een oude Batakker uit het Toba-land waakt er onder den eeuwn-ouden waringin en speelt op zijn koeltjapi het lied der eenzamen......

JOHAN KONING.

Crediteuren		f 77.82
Kapitaal		„ 5704.24
Reserve voor afschrijving	f 6549.13	
Bijgeboekt over 1921	„ 1687.25	
		„ 8236.38
		f 14018.44

's-Gravenhage, Januari 1922.

J. H. DIJKMAN, *Penningmeester.*

Gezien en accoord bevonden.
's-Gravenhage, 25 April 1922.
Namens het Bestuur:
A. M. JOEKES, *Voorzitter.*
J. H. DIJKMAN, *Secretaris.*

Nagezien en accoord bevonden.
's-Gravenhage, Mei 1922.
De Financieele Commissie der Vereeniging „Max Havelaar-Fonds",
BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.
P. J. VAN HOUTEN.
H. LOUDON.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De verwerping der Tariefwet door de Eerste Kamer.

Aneta seint aan de *Loc.* dd. 7 April: De verwerping der Tariefwet beteekent, dat de Landsinkomsten verminderen met f 16.6 millioen, n.l. de opcenten op de invoerrechten f 8.5 millioen, de opcenten op de uitvoerrechten f 2.6 millioen en de aardolie-uitvoerrechten f 5.5 millioen. Het totaal tekort over 1921 bedraagt ver over de f 100 millioen. Eenzelfde tekort kan verwacht worden over 1922.

Tengevolge van de verwerping van de Tariefwet moet het gereedliggend begrootingsontwerp voor 1923 opnieuw omgewerkt worden. Hierin zijn de uitvoerrechten f 30 millioen lager dan over 1922 geraamd, de inkomstenbelasting f 12 millioen lager, de opbrengst der pandhuizen wordt geschat op hetzelfde bedrag en de opbrengst der opiumregie f 7 millioen lager. Verschillende autoriteiten verklaarden ons, dat verdere opschroeving der belasting onmogelijk is. Het aspect der begrooting voor 1923 is weinig hoopvol. Ontlasting is alleen te verwachten door nivelleering der ambtenarensalarissen naar beneden met gelijktijdige intrekking van den duurtetoeslag en door aanzienlijke bezuiniging op de legeruitgaven.

De *N. Soer. Crt.* van 8 April erkent, dat de verwerping van de Tariefwet de Indische regeering voor een schier onoplosbare moeilijkheid stelt en meent, dat Indië al halverwege op weg is naar een staatsbankroet. De salarissen der ambtenaren verminderen, zooals al geopperd is, zou, gezien de eenmaal gesloten verbintenissen, niet gaan. Maar van overbodige krachten moet de Regeering zich zien te ontdoen. Het moet nu eindelijk eens uit zijn met het systeem van iedereen, die zich aanmeldt, onder dak te brengen, hetgeen voornamelijk geschiedt in de hoogere functies. Een arme tobber vindt zoo spoedig geen betrekking bij het gouvernement; maar van anderen, die om een of andere reden buiten betrekking zijn geraakt, wordt al gauw gezegd, dat ze coûte que coûte „geholpen" moeten worden en dat kost het land weer een aardig sommetje.

Een tekort van f 100 millioen en meer op den gewonen dienst wegwerken is geen kleinigheid, het stelt de noodzakelijkheid om speciaal op de personeelsuitgaven tot op het uiterste te bezuinigen. En nu is het alleen maar de vraag of dat kàn. Men zou natuurlijk moeten beginnen met de *tijdelijke* ambtenaren te ontslaan, maar hierdoor zou het vraagstuk der werkloosheid onder de Europeanen weer ernstiger verhoudingen aannemen.

Want terugzending naar Nederland zal in vele gevallen ook onmogelijk zijn, aangezien de betrokkenen wel weten, dat zij in Indië in elk geval nog gemakkelijker een bestaan vinden dan in het Moederland. Maar de *buitenlanders,* wier diensten men niet meer noodig heeft, wegens het stopzetten van werken e.d., zouden allicht af te koopen zijn, wat nog altijd beter is dan ze in Indië op vol salaris te laten rondloopen, zonder van hun werkkracht een evenredig nut te trekken.

Een goede maatregel van bezuiniging acht het blad de opheffing van den postcursus te Leiden en als het *moet*: de aanstelling van bezuinigingsinspecteurs in Indië, doch het blad is scherp gekant tegen het entameeren van staatsbedrijven. Nog meer staatsbedrijven in Indië beteekent: nog grooter tekorten; zwelling van het corps ambtenaren; concurrentie ten nadeele van particulieren, die dergelijke bedrijven met succes kunnen exploiteeren, zoodat er *winst* gemaakt wordt, terwijl het Gouvernement verliezen krijgt.

De *Sum. Post* daarentegen wenscht geen bezuinigingspolitiek, welke niet alleen de arbeidsgelegenheid niet vermeerdert, doch integendeel opzettelijk de arbeidsgelegenheid inkrimpt.

Juist in dezen tijd behoorde de Regeering ieder, die arbeiden wil, daarin te steunen, ten koste desnoods eener aanmerkelijke stijging van 's Lands schuld. Ons Indië verkeert ten aanzien van een dergelijk bezuinigingsplan, dat het nageslacht in de lasten van den oorlog doet deelen, in de minst ongunstige positie, vergeleken bij welk ander land ter wereld ook, omdat dat land met zijne onmetelijke rijkdommen en 40 millioen arbeidskrachten, nog zoo goed als niet verhypothekeerd is. Werkloosheid moet à tout prix worden voorkomen, omdat herstel slechts van den arbeid kan worden verwacht. Integendeel, er dient zooveel mogelijk nieuwe arbeidsgelegenheid te worden geschapen. Elke gulden, die het Gouvernement thans uitgeeft voor een oordeelkundige ondersteuning van particulier arbeidsinitiatief, zal blijken niet een uitgaaf, doch een besparing te zijn.

De geheele wereld is schuldig aan de roekeloosheid van den oorlog, doch het thans levende en arbeidende geslacht is onmachtig om de gevolgen in enkele jaren tijds weg te nemen. Het komende geslacht moet ons daarin helpen, op welke hulp wij genoodzaakt zijn onze wissels te trekkën.

Opleiding voor Jurist in Indië.

Moet de opleiding voor jurist in Indië ter hand worden genomen, op deugdelijker wijze, dan tot voor kort mogelijk was? Zonder eenigen twijfel — is het antwoord van A. N.(eter) in de *N. Soer. Crt.* van 6 April. Het tekort bij de rechterlijke macht bedraagt 44 pCt. en in Leiden studeert geen enkele Europeaan meer, met het doel, na volbrachte studie, in Indië de rechterlijke loopbaan te betreden. Er studeeren daar slechts acht à tien Inlanders, abituriënten van de Rechtsschool te Weltevreden, die, zooals bekend, vrijgesteld zijn van het candidaatsexamen in de Rechten. Dat die opleiding voor Inlanders voor jurist niet ideaal is, behoeft nauwelijks betoog. De eenige algemeene ontwikkeling, welke zij hebben opgedaan, is die, welke de M. U. L. O. biedt.

Nu bestaat in Indië reeds bijna twee jaren een school, waar heel wat grondiger voorbereidend hooger onderwijs wordt gegeven, en welker einddiploma direct toegang geeft tot de universiteiten in Nederland voor de studie en de examens in alle onderdeelen der Rechts- en Staatswetenschap, in het Nederlandsch zoowel als in het Indisch recht. Schr. bedoelt de *Westersch-Klassieke afd. der A. M. S. (afd. V. H. O. A. II) te Bandoeng.* De onbekendheid, waaronder die school te lijden heeft (werd niet onlangs op een vergadering van het I. E. Verbond beweerd, dat een vooropleiding voor Indo-Europeanen, die meester in de rechten wenschen te worden, in Indië niet bestaat?!) en het groote belang, dat de Indische maatschappij heeft bij een sterke bevolking van die onderwijsinrichting, doen het schr. wenschelijk voorkomen, nauwkeurige in-

lichtingen over de Bandoengsche A. M. S. zooveel mogelijk te verspreiden.

Na een overzicht van het leerprogram der A. M. S. gegeven te hebben, concludeert schr.: Mij dunkt, dat de Westersch-Klassieke afd. der A. M. S. te Bandoeng het volle vertrouwen der ouders verdient, die hun zonen en dochters in de rechten willen laten studeeren, of *in de letteren*. Er bestaat gelegenheid n.l. om, na een aanvullingsexamen in Grieksch, toegelaten te worden tot de studie en de examens in de litteraire faculteit. Er bevinden zich een paar leerlingen op de Bandoengsche A. M. S., die van plan zijn zich het doctoraat in de letteren te verwerven. Op het oogenblik vormen de Europeesche leerlingen de meerderheid. En, blijft de Rechtsschool zoozeer in trek bij de Inlanders, als nu het geval is, dan zal dit wel zoo blijven. Maar het is te hopen, dat intelligente Inlanders, meer dan tot nog toe het geval is, den moeilijker weg langs de Bandoengsche A. M. S. zullen verkiezen boven die langs de Rechtsschool. Nu de tijd nadert van de overgangsexamens op de H. B. S. en de eindexamens van de M. U. L. O., mogen ouders en leerlingen zich wel ernstig bedenken wat verder te doen. Indië heeft een ontzettend gebrek aan juristen en een overcompleet aan ingenieurs.

Korte mededeelingen.

In de *Java-Bode* van 1 April worden waardeerende woorden gewijd aan *Onze Stem*, het orgaan van het I. E. Verbond, dat tegenwoordig goed verzorgd wordt. Het is een van de beste bondsperiodieken in Indië. Moge het zoo blijven!

De heer *Henri Borel* schrijft in de *J. B.* van 1 April over *Bas Veth*. Toen hij zijn boek „Het Leven in Nederlandsch-Indië” schreef — zegt H. B. o.a. — was Bas Veth èn volkomen eerlijk, èn onbewust verblind. Er staat geen woord in dat boek, dat hij niet oprecht meende. Hij was dol van haat en verontwaardiging. Toch leed hij niet aan zelfverheffing. „Ik heb daar net zoo geleefd als die menschen, die ik er in uitscheld”, zeide hij mij eens, „en juist dààrom haat ik het zoo.”

De gewestelijke raad der Preanger Regentschappen gaat een „*hoofdgeld*” heffen van Europeanen, Chineezen en Inlanders ten bedrage van één gulden per man, waardoor *f* 1,1 millioen meer in de Gewestelijke kas komt. 't Zal de *Sum. Post* — van 30 Maart — benieuwen of dit „hoofdgeld” der Preanger door de Regeering zal worden gesanctionneerd, daar toch eenige jaren geleden de toenmalige gouverneur-generaal zich verklaard heeft tegen gemeentelijke heffingen onder de Inlandsche bevolking wegens den zwaren belastingdruk, welke reeds op haar rust in geld en persoonlijke diensten.

De *Deli Crt.* verneemt, dat overwogen wordt op Timor een *sandelhout-oliefabriek* op te richten onder leiding van de Regeering.

De *Deli Crt.* weet mede te deelen, dat de *Warta Hindia* te Padang den spot drijft met de manie van Inlanders om Europeesche kleeding te dragen. De *W. H.* spreekt er zijn verontwaardiging over uit, dat de keurige, *nationale kleederdracht* wordt verwaarloosd.

In de Zuid-Preanger lijdt de bevolking onder een *tijgerplaag*. Een ter hulp gezonden detachement militairen keerde terug, zonder dat een enkele tijger was geschoten.

De *Banier* protesteert tegen de meening van sommige bladen, dat wegens noodzakelijke bezuiniging de Regeering den *duurtetoeslag* der ambtenaren moest intrekken. Men zal toch niet durven beweren, dat de Indische ambtenaren over het geheel te hooge salarissen hebben? vraagt het blad.

In een schrijven van den Dir. van B. B. aan de residenten op Java wordt o.m. aan de *aspirant-controleurs op Java* verzocht zich beschikbaar te stellen voor de Buitengewesten, waar zij dringend noodig zijn. Indien zij geschikt zijn voor het hoogere ambt, worden zij onmiddellijk tot controleur benoemd. (*Loc.* 7 April).

Tjokroaminoto is op vrije voeten gesteld, nu de voornaamste getuige Sosrokardono ziek ligt. Deze leider, zegt het *Soer. Hbl.* o.m., is maandenlang op een ernstige beschuldiging aangehouden. Eindelijk komt zijn zaak voor en de bewijzen zijn niet te verkrijgen, zoodat men hem vrij moet laten. De Inlander echter redeneert: ze hebben hem gevangen genomen en weer laten gaan; hij is dus onschuldig langen tijd opgesloten geweest. Het blad kan zich niet vereenigen met deze *langzame rechtspleging*, die tot verkeerde conclusies leidt en wijst nogmaals naar hetgeen in de Britsche rechtspraak mogelijk is. Gandhi werd gearresteerd en binnen een paar dagen veroordeeld. Het volk begreep en daar kwam het op aan.

Er is een aanzienlijke verhooging der schoolgelden afgekomen, die beloopt voor de H.B.S. tusschen 12 en 166 percent, voor A. M. S., P. H. S. en Technische Scholen 35 tot 160 percent, voor de M. U. L. O. 30 tot 87 percent, voor de Eur. Lagere School 36 tot 86 percent en voor de Holl.-Chineesche school 33 tot 125 percent. De *Ind. Crt.* (Oost-Java-editie) vreest, dat de verhooging der schoolgelden het gevolg zal hebben, dat de vraag om plaatsing op niet-gouvernementsscholen zal toenemen en het aantal leerlingen, dat thans de gouvernementsscholen bezoekt, zal afnemen, met het gevolg, dat het beoogde doel, vermeerdering der ontvangsten, slechts gedeeltelijk en mogelijk zelfs in het geheel niet bereikt wordt.

De uit de woelige *Atjehdagen* zoo bekende majoor-tit. der Chineezen *Lie A Sie*, is in Maart j.l. op 93-jarigen leeftijd te Kota Radja overleden. Hij was, volgens de *Pr. Bode*, een man, die juist door zijn vredelievenden arbeid zooveel heeft bijgedragen om de pacificatie van Atjeh ten slotte tot een voldongen feit te maken, een man, die weinig te verantwoorden zal hebben, omdat hij steeds eerlijk, nauwgezet en trouw zijn plichten als mensch, als staatsburger en als ambtenaar heeft vervuld.

In Juni krijgt de samenvoeging van *Ternate met Amboina* haar beslag.

De heer den Hollander is zoo ontstemd over de houding van de Tweede Kamer in zake de *vlootwet*, dat hij, blijkbaar zonder zijn partij te raadplegen, zijn lidmaatschap van den Volksraad heeft neergelegd. (*Aneta*).

„Prachtschepen”.

„Ons nieuwe prachtschip”, schrijven de bladen boven een telegram van de *Ind. Post*, waarin gemeld wordt, dat de „*Tjerimai*” het prachtig afgewerkte schip, oorspronkelijk van de Woermann Linie, later door de Rotterdamsche Lloyd aangekocht, in de vaart is gebracht. De salons zijn in plaats van met houten betimmeringen, met marmer versierd. Naar aanleiding hiervan schrijft de *Deli Crt.*:

Wij staan getroffen van die weelde, maar we kunnen toch niet nalaten de opmerking te maken, dat de tijden er niet naar zijn, vooral ook in de scheepvaart niet, om zulke kostbare schepen in de vaart te brengen en dat de scheepvaartmaatschappijen zoowel als het publiek heel wat meer gebaat zouden zijn met eenvoudige schepen en een beetje lageren passagiersprijs. We weten, dat de scheepvaartmaatschappijen over de geheele wereld moeilijke tijden doormaken en we wenschen dit niet beschouwd te zien als een betoog, dat de tegenwoordige prijzen naar de kosten te hoog zijn, doch in het algemeen dient de geheele wereld zoowel te land als ter zee, overtuigd te worden van de noodzaak van versobering van het leven, van zuinigheid en spaarzin. Want alleen daardoor kan misschien hersteld worden, wat er in de laatste jaren moedwillig geruineerd is. En daarom ook, eenvoudige schepen, met een eenvoudig menu, dat onze gezondheid niet door overlading in gevaar brengt en waardoor lagere passagiersprijzen mogelijk worden. En al scheelt dat ook geen kapitalen, alle beetjes helpen.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Atjeh.

In de „Perniagaän” van 13 Februari 1922 wordt

medegedeeld, dat de in de laatste jaren gevoerde politiek in Atjeh, ook in het afgeloopen jaar, werd gehandhaafd en proefhoudend is gebleken, zoowel voor Groot-Atjeh als voor de Onderhoorigheden.

Invloedrijke, voor het Nederlandsch gezag aanwezige vijandige Atjehsche elementen, zijn er nagenoeg niet meer en die er zijn, verschuilen zich in de binnenlanden, met het gevolg dat men ze niet ziet.

Volgelingen hebben de leiders niet en deze staan dan vrijwel geheel alleen buiten de maatschappij.

De bevolking houdt zich op òf in hare negorijen òf in de nabijheid van de Nederlandsche vestigingen en zij berust in hetgeen nu eenmaal niet meer te veranderen is.

Van eenig ernstig verzet in de toekomst zal dan ook geen sprake meer zijn.

Is op politiek gebied dus een gunstige toestand te constateeren, dit kan niet worden gezegd van den economischen toestand, die, zooals aan iedereen bekend is, achteruitgaande is.

De bron van de Atjehsche vroegere welvaart, n.l. de peper, droogt op.

De peperprijzen op de markt zijn zóó laag, dat zij de moeite van het onderhouden der pepertuinen en de daaraan verbonden kosten niet loonen.

Diezelfde toestand bestaat ook bij klappercultuur, die bovendien nog belangrijke schade lijdt door de vernieling, die de talrijke aanwezige eekhoorns aanbrengen.

De opbrengst is dan ook minimaal.

De copra, welke nog van Atjeh naar Singapore wordt uitgevoerd, is afkomstig van het eiland Simaloer en van de Banjak-eilanden.

Te Tapa Toean, op de Westkust van Atjeh, legt de bevolking zich thans toe op de Nilam- of Saffierkultuur.

De Nilam is een soort plant met gele bloemen en welriekende bladeren.

Op Java is zij bekend als de Koetilang.

Het woord saffier is van Perzischen oorsprong.

De waardevolle olie, welke men uit de bladeren stookt, wordt veelal gebruikt voor machine-olie, waarvan de eerste hoeveelheid in de maand October 1921 werd uitgevoerd.

In den handel, zoowel in Groot-Atjeh als in de Onderhoorigheden, gaat thans weinig om, terwijl de prijzen der ingevoerde artikelen steeds stijgen en hooger zijn dan die op Java.

De aanwezige duur ingekochte voorraden zijn belangrijk, doch die wenscht men niet tegen lagere prijzen van de hand te zetten.

Het laat zich aanzien, dat in dien toestand niet spoedig eenige verandering ten goede zal komen.

In elk geval is Atjeh niet meer het goedkoope land van vroeger.

De rubberondernemingen in Atjeh maken een bijzonder moeilijken tijd door.

De ondernemingen Gadja Meuntah van de rubbermaatschappij „Soengei Raija", de Karang Enom onderneming te Langsar en een der ondernemingen in Tamiang werden gesloten, terwijl de onderneming Damar Sipoet, volgens de loopende berichten, wel spoedig volgen moet.

Het vrijgekomen personeel trad voor een groot deel in dienst van het Gouvernement, waar het elders gesloten deuren vond.

Tengevolge van de faillietverklaring van de firma Hüttenbach en Co., die misschien de opheffing van de andere kantoren ten gevolge zal hebben, zal de oudste Atjehsche firma te Kota Radja verdwijnen.

Men heeft er zich trouwens al lang over verbaasd, hoe het mogelijk was dat 3 handelskantoren daar ter plaatse een behoorlijk bestaan konden vinden.

Kota Radja is nu eenmaal geen handelsplaats.

De handel, die er bestaat, heeft plaats met de onderhoorige landen en Segli en Langsar zijn de havens van in- en uitvoer geworden.

Kota Radja gaat dientengevolge geleidelijk achteruit.

De afdeelingshoofdplaats Segli daarentegen gaat belangrijk vooruit en een deel der bestaande rubberondernemingen weet zich te handhaven.

De aanplant van de oliepalmen is geen succes geweest, doch men heeft nu de aandacht gevestigd op de koffie, ten einde de sluiting der rubberondernemingen zoolang mogelijk tegen te houden.

Of dit, bij het voortduren der malaise, mogelijk zal zijn, zal de tijd moeten leeren.

Hoe het zij, allen, die bij de cultures op Atjeh betrokken zijn, leven op een vulkaan.

En het is wel te betreuren, dat na zooveel ontplooiden energieken arbeid men de uitkomsten ziet te loor gaan, die die arbeid had kunnen opbrengen.

De petroleumbronnen in het landschap Perlak gaven in den laatsten tijd eene hoogere productie.

De Naamlooze Vennootschap „Vereenigde Indische Boschexploitatie Maatschappijen, eigenares van de houtaankap-exploitaties in Perlak, daarentegen werkt met schade.

De opbrengst bedraagt, zooals gewoonlijk, één millioen kubieke meter hout per maand.

De Atjehsche bevolking ondervindt veel last van tijgers en olifanten en wel zóódanig, dat zij dikwijls de hulp moet inroepen van de in de nabijheid gelegerde militaire bezetting.

Ter Westkust van Atjeh klaagt men over de krokodillen in de rivieren, die schade toebrengen.

Ook de gezondheidstoestand laat te wenschen over tengevolge van de heerschende koortsen en influenza.

Opvallend, zegt de berichtgever, is het feit, dat die ziekten telkenjare zoovele slachtoffers eischen in de streek te Segli, welke ten Westen van den Goudberg is gelegen.

Aangezien er te Atjeh, ten behoeve van de vele geestelijke kranken, nog geen hospitaal bestaat, sluit men die ongelukkige lieden tijdelijk in de gevangenis op.

Onlangs werden 50 hunner per stoomschip naar Java overgebracht, ter opname in de krankzinnigengestichten.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Bezuiniging en Politie.

In de „Sinar Sumatra" van 3 Maart 1922 laat een medewerker te Buitenzorg uitkomen, op welke wijze de toegepaste bezuinigingsmaatregelen der Regeering daar ter plaatse reeds invloed uitoefenen op de veiligheid van persoon en goed.

Het naar voren brengen van die aangelegenheid, waarbij natuurlijk de Chineezen ook betrokken zijn, acht de schrijver urgent, niet alleen omdat de kennisname van de toestanden te Buitenzorg wellicht van belang kan zijn voor de Chineezen die elders wonen, doch ook, omdat hij hoopt, dat die blootlegging van toestanden aan de bevoegde autoriteit aanleiding zal geven daarin verandering ten goede te brengen.

Een diefstalzaak te Buitenzorg had zich als volgt toegedragen.

In den nacht van 22 op 23 Februari 1922 werd ten huize van den handelaar Liem Eng Koei, woonachtig te Soekasarie, No. 22, te Buitenzorg, diens warong opengebroken en eene waarde aan goederen van ongeveer ƒ 350.— ontvreemd.

Als diefstalzaak is zij natuurlijk zeer gewoon, doch de omstandigheden, waaronder die diefstal plaats had, trekken toch de aandacht.

De woning van dien handelaar n.l. is gelegen in de kom der gemeente en aan den grooten weg.

De plaatselijke politie had derhalve het toezicht.

Des morgens ten 5 ure bemerkte de handelaar den diefstal en gaf hij daarvan, volgens zijn plicht, kennis aan den Chineeschen wijkmeester der afdeeling B, den heer Tan Kim Tjhe.

Diens plicht was het, na kennisname van het feit, persoonlijk en plaatselijk een onderzoek in te stellen, daarvan proces-verbaal op te maken en rapport uit te brengen aan den kapitein der Chineezen, den heer Tan Hong Yoe, die op zijn beurt

den commissaris van politie op de hoogte had te brengen van den stand van zaken.

Aangezien de verslaggever in de nabijheid van den handelaar woonde, wilde hij dezen helpen en trachtte te weten te komen den naam van den politie-oppasser, die gedurende den nacht den wachtdienst had gehad.

Hij had daarbij echter geen succes en dat feit gaf hem aanleiding tot de teleurstellende beschouwing, dat aan het politietoezicht in de Chineesche vestiging te Buitenzorg veel ontbreekt.

Het is bekend, dat de Chineesche hoofden in de eerste plaats bemoeienis hebben met dat toezicht, dat zijn dus de kapitein, de heer Tan Hong Yoe, de luitenant, de heer Tan Hong Thaij en de wijkmeesters Tan Kim Tjhe en Tan Beng Yang.

Allen beschikten vroeger over een telefoon op hun kantoor en konden zich dus dag en nacht in verbinding stellen met allen, die in aanmerking kwamen te worden opgeroepen, doch die telefonen van de beide wijkmeesters en ook die van den tweeden wijkmeester werden, als bezuinigingsmaatregel, ingetrokken, tot niet gering nadeel van de belangen der Chineezen van Buitenzorg.

Bovendien is het schadelijk, dat het huis van den kapitein-Chinees buiten de Chineesche wijk ligt en de luitenant-Chinees weinig op den voorgrond treedt, met het gevolg, dat het politietoezicht bijna geheel rust op de schouders van de Wijkmeesters, die men, tot op zekere hoogte, als slachtoffers van de bezuinigingsmaatregelen kan beschouwen.

De taak der wijkmeesters is te omvangrijk, waar zij, behalve het politietoezicht, nog zoovele andere belangrijke zaken van hunne landgenooten hebben te regelen.

De kapitein-Chinees, met wien de zaak werd besproken, gaf op de desbetreffende gedane vraag ten antwoord, dat hij reeds sedert geruimen tijd het voorstel had ingediend tot toekenning van bezoldiging aan de helpers van de wijkmeesters en dat de assistent-resident van Buitenzorg en de resident van Batavia met dat voorstel accoord gingen.

Voor zoover bekend, is dat voorstel thans nog in handen van den directeur van Binnenlandsch Bestuur en vraagt men zich af, wanneer die aangelegenheid haar beslag zal krijgen.

Men hoopt op eene gunstige beschikking, die niet alleen de dikwijls moeilijke taak der Chineesche wijkmeesters zal verlichten, doch ook de veiligheid van persoon en goed der Chineezen ten goede zal komen en dat, als de ontvoogding van het Inlandsch bestuur op West-Java in volle werking zal zijn getreden, ook de Chineesche ontvoogding daarbij niet uit het oog zal worden verloren.

Ten slotte zegt de medewerker met betrekking tot den plaats gehad hebbenden diefstal, dat hem van betrouwbare zijde ter oore is gekomen, dat de namen der wachthebbende politieoppassers in den nacht van 22 op 23 Februari 1922 zijn Imam No. 15 en Poekon No. 79, waarvan aan den commissaris van politie kennis is gegeven.

Een tactvol onderzoek van deze twee personen zal aanleiding kunnen geven dat zij iets mededeelen van hetgeen zij van den diefstal afweten, want het is niet denkbaar, dat zij bij het houden van behoorlijke rondes, daarvan onkundig zouden zijn.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Beschrijving van Hollandsche oudheden in de Molukken.

In No. 37 van het Indische leven laat „Bandanees" een scherp protest klinken tegen de verwaarloozing der talrijke monumenten van Nederlandschen oorsprong in den Oostelijken Archipel. „Wij leven hier op gewijden grond. We worden er overal en op allerlei wijzen aan herinnerd. De muren van huizen en forten, de grachten, tal van eeuwenoude boomen, het havenhoofd, de klokken der perken, alle hebben ze hun geschiedenissen te vertellen. Sommige zoo aangrijpend, als het met bloed gedrenkte grasperk naast fort Nassau (op Banda) of de Zuidpunt van Goenoeng Api, waar de terechtstellingen plaats hadden, dat men zich niet kan voorstellen, hoe er nog menschen kunnen wezen, die hier jarenlang wonen, zonder er naar geluisterd te hebben... Te midden van het ruischende woud liggen hier de talrijke bouwvallen van de vestingwerken uit de gouden eeuw van Banda, toen het de Compagnie alleen meer opleverde dan de geheele verdere oostelijke helft van den Archipel...... Het offer, dat hier door het voorgeslacht voor de welvaart van Indië gebracht is, laat zich alleen beseffen door iemand, die zelf in dezen Hof van Eden woont."

De schr. eindigt zijn jammerklacht, en beschuldiging over gebrek aan piëteit tegenover de groote daden van een roemrijk voorgeslacht: „Het wordt hoog tijd, dat de Staat zich met de bescherming van de historische monumenten belast, om nog te redden, wat te redden valt. Misschien kunnen complexen tot openlucht-museum worden verklaard, kunnen andere als natuur-monument worden beschermd. Wanneer men voldoende reclame maakt voor deze schoonste eilanden der aarde, zal het vreemdelingenverkeer eens een gedeelte der onkosten vergoeden. Wellicht kan men, om meerdere attracties te scheppen, op het voorbeeld van Manilla, het fort Nassau tot een aquarium inrichten, om de rijke fauna der zee te bestudeeren.

Wanneer Indië en Nederland hun beschermende hand niet over deze relequieën van het voorgeslacht uitstrekken, worden de historische monumenten gedenkteekens van Neêrlands schande."

De Indische Post.

Op een tweetal bijdragen in het Nr. van 29 April wordt de aandacht gevestigd, n.l. Oud en nieuw Palembang, door Mr. A. B. Cohen Stuart en Volkshuisvestings-Congres te Semarang, door Prof. Wolff Schoemaker (slot).

Ter herdenking Ir. G. W. Mallée.

In een kort artikel (met portret) herdenkt Dr. ir. J. K. van Gelder in No. 22 van De Ingenieur de nagedachtenis van ir. G. W. Mallée (geb. 1882, overl. 11 Mei 1922). Na afloop zijner studiën begon de overledene zijn ingenieursloopbaan in 1906 in Patagonië, waar het geluk hem niet begunstigde, zoodat hij (in 1911) zelfs als stoker de terugreis naar Nederland moest doen. In 1912 werd M. benoemd tot ingenieur bij het Mijnwezen en geplaatst te Batavia. Daarna was hij werkzaam achtereenvolgens in Benkoelen en Banka, hoofdzakelijk voor laboratorium-arbeid. Na een verlof in Holland (1920—21) werd ir. M. bij het Grondpeilwezen ingedeeld, maar in April van dit jaar moest hij — wegens ernstige ziekte — opnieuw naar Holland, waar hij slechts enkele dagen na aankomst overleed. „In Mallée verliezen zijn collega's een jovialen kameraad, zijn vrouw en kinderen een zorgzamen man en vader."

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Afl. 3 van Deel 71 (tevens slot-afl. van jaarg. 1921) bevat uittreksels uit de notulen der vergaderingen van de Kon. Natuurk. Ver. in N.-I. gedurende 1921 (waarin o.a. mededeelingen van Dr. G. L. L. Kemmerling betreffende de vulkanen van de Sangi-eilanden), zoomede het eerste gedeelte eener verhandeling van Dr. H. C. Delsman, The ancestry of Vertebrates as a means of understanding the principal features of their structure and development.

Afl. 1 van dl. 71 bevat het verslag omtrent den toestand en de werkzaamheden van genoemde vereeniging over 1921, benevens de volgende artikelen. Conchylienfauna der Gajolanden, door ir. jhr. F. C. van Heurn en Dr. E. M. M. Paravacini. — The origin of Chordates (vervolg van bovengenoemde verhandeling van Dr. H. C. Delsman). — Vulkanische berichten (XIII. De Awoe op Sangi. XIV. De G. Keloet einde 1921), door Dr. G. L. L. Kemmerling. — Kort overzicht van het weer op Java en Madoera en in de Buitengewesten gedurende 1921, door Dr. J. Boerema.

De West-Indische Gids.

Inhoud der Juni-afl. Suriname in de 18e eeuw, door Prof. Dr. A. A. van Schelven. (De schr. put zijne gegevens hoofdzakelijk uit een in 1756 verschenen werk van J. G. Kals, eertijds Predikant in Suriname en Stephenswaard, over wien hij tevens levensbijzonderheden mededeelt. Prof. v. Sch. kan gerust zeggen, dat dit boek hoogst zeldzaam is, want men zal het bijv. in de toch zoo goed voorziene koloniale boekerijen van het Departement van Koloniën en het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenk. van N.-I. in den Haag, vergeefs zoeken). — Suriname's behoeften, door G. J. Staal (vervolg). — De ontwikkeling van het kiesrecht in Suriname, door W. H. A. van Romondt. — De Leguano (Inguana tuberculata Laur), door P. A. Euwens O. P. (met plaat). — Boekbespreking (A. Reyne. The cacaothrips). — Uit de pers (Knotsen van de Guiana's. — Een onderzoekingsreis naar de Ned. West-Indische eilanden.) — Bibliographie.

De Gids.

Prof. Dr. H. T. Colenbrander schrijft in het Juni-Nr. een

Artikel: De verkiezingen en Indië. Schr. wijst op het groote belang voor Indië gelegen in de Grondwetsherziening; hij betreurt het dat „de zeer enkelen op de lijsten, die over de landsordening van Indië met kennis van zaken zullen kunnen oordeelen", meestal door de partijbesturen op plaatsen zijn gezet, „die tot hunne verkiezing nagenoeg geen kans verlaten."

In hetzelfde Nr. een bijdrage van Dr. Jan Veth: Uitwaarten. Een Indische vertelling.

Dr. Tjeenk Willink over de malaise in de cultures.

Dr. H. D. Tjeenk Willink, directeur van de Koloniale Landbouwschool te Deventer, heeft een studiereis door Indië gemaakt, waarvan hij den 15en Mei j.l. is teruggekeerd. In het Mei-Nr. van „Orang Peladang" vindt men zijn indrukken over de huidige toestanden in Indië, speciaal op het gebied der cultures. We ontleenen het volgende er aan.

Er is een categorie van menschen in Indië, die niets doet dan klagen. Die groep vergeet, dat Indië vóór alles een land is van hard werken, die groep wil Europa naar Indië verplaatsen, wil er dezelfde genoegens in smaken als zij eens in Holland deed. Die menschen hebben er behoefte aan om eens in de veertien dagen naar de bioscoop te gaan, waar door autotochten van 100 K.M. en meer gemaakt worden, zij willen tennissen, blikjes uit Holland, dagelijks hun biertje (à f 1.— per flesch) drinken en eischen een motorfiets of auto. Zij willen dus luxe en dat is een groote fout. Het leven in Indië is sober en voor hen die dat beseffen, zal het er goed zijn.

Wat de onrustbarende berichten betreft over ontslag van assistenten op Java en Sumatra, die zijn overdreven. Weliswaar is er een groote opruiming gehouden. Inkrimping van het aantal werkkrachten, wat men in Holland overal ziet, hebben ook de directies der maatschappijen noodig geacht en zij die het minst bevielen zijn daarvan het slachtoffer geworden. Vele hunner hebben echter in een andere betrekking werk gevonden, want zij die willen in Indië komen er.

Ook is de hr. Tj. W. van meening, dat de crisis in de cultures van korten duur zal zijn. Indië is niet, zooals Holland, omringd door concurreerende landen en bovendien hebben de Indische cultures hun gelijke ter wereld niet.

Visscherij en vischteelt in Ned.-Indië.

Als No. 2 der Serie: Onze koloniale dierenteelt. Populaire handboekjes over Ned.-Indische nuttige dieren, onder redactie van Dr. J. Dekker, is (bij H. D. Tjeenk Willink te Haarlem) verschenen: Visscherij en vischteelt in Ned.-Indië, door Prof. Dr. P. N. van Kampen, oud-directeur van het Visscherij-Station te Batavia, Hoogleeraar aan de Universiteit te Leiden.

Vischvangst en vischteelt behooren tot de belangrijkste bestaansmiddelen van de bewoners van den Indischen Archipel. In tegenstelling met den landbouw, wordt de visscherij er tot op den huidigen dag bijna uitsluitend door Inlanders en hier en daar (voornamelijk langs de kusten der Chineesche Zee) door Chineezen beoefend. Dat aan dit onderwerp thans een speciale studie is gewijd is zeer te waardeeren, evenzeer dat de samenstelling werd toevertrouwd aan een zoo bij uitstek deskundig schrijver. Prof. van Kampen geeft eerst eene beschrijving der Indische visschen en de verschillende methodes om ze te vangen; daarna beschrijft hij de teelt van zee- zoowel als zoetwatervisch door de bevolking. Een volgend hoofdstuk handelt over de economische beteekenis en de opbrengst van vischvangst en vischteelt en in het laatste hoofdstuk worden de van gouvernementswege genomen maatregelen in het belang der visscherij besproken. Aan het slot een register op de in den tekst voorkomende inlandsche namen. Het boekje is verder ruim geïllustreerd.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 44. C. van den Berg †. Soemberkerto-Nieuw Honsel (schets van zijn leven, door Dr. R. Broersma). — Ruimt de minderwaardige rubberboomen op! — Wat voor den rubberplanter van belang is. — Participatie in de winst van landbouwondernemingen, door D. J. Dibbetz. — Java exportlijst, door A. H. A. Corts. — Bessenboeboekcirculaire No. 10 van het Proefstation Midden-Java. — De Braziliaansche koffievalorisatie. — De teelt van druiven, door J. L. van Uffelen. — Suiker. Weer en bedrijf. — Suikerfabrieken op Cuba. — De verliezen der rubbermaatschappijen. — Latex voor de papierfabricage, door W. L. Utermark (ontleend aan de Ind. Merc.). — De toestand van de rubbermarkt. — Arbeidsverhoudingen (De Assistenten-regeling. — De Cultuurbond . — Werkgevers en werknemers. — De arbeidsloonen). — Kleine landbouw. — De paardenfokkerij in de Bataklanden, door G. Leurink. — Het dieren-asyl te Malang. — Ziekten en plagen der cultuurgewassen in Ned.-Indië in 1921, door Dr. C. J. J. van Hall (overzicht).

De Indische Mercuur.

No. 22. De aetherische oliën leverende planten van Ned. Oost-Indië en de bereiding van haar oliën, door Dr. A. W. K. de Jong. VI. De planten welke aetherische oliën leveren, die in de parfumerie, techniek of pharmacie te gebruiken zijn of zouden kunnen zijn (vervolg). — Oogstcijfers van Cuba, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Mededeelingen van den Rijksvoorlichtingsdienst ten behoeve van den vezelhandel en de vezelnijverheid te Delft, door Prof. Dr. A. J. Kluyver. — De uitvoer van Java en Madoera gedurende 1921. — Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer (overzicht jaarverslag 1921). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (Tweede Ned.-Ind. Natuurwetenschappelijk Congres te Bandoeng van 11—14 Mei). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Tectona.

April 1922. Hoofdzakelijke inhoud. Determinatie-tabel van de voornaamste handelshoutsoorten van Malakka volgens het hout, door Dr. L. G. den Berger. — Boschreserves op de bergen, door W. Versluys. — Iets over het gebruik van brandhoutgewicht in de praktijk, door R. Wind Hzn. — Een ziekte van den Tedjo, door T. Steup. — De crisis in den houthandel, door P. van Zon. — Het boschwezen in N.-I. (overgenomen uit de Locomotief). — Nota betreffende boschbranden.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 9. Huisvesting in Indië (vervolg), door N. (met interessante plaat: Boegineesche boomwoning in Zuid-Celebes). — Opening van het Natuurkundig Laboratorium der Technische Hoogeschool te Bandoeng op 18 Maart 1922 (met ill.). — De suikerindustrie op Java, hare geschiedenis en ontwikkeling (III. Het bedrijf). — Uit Insulinde's Oosthoek, door J. Jongemans. I. Ternate (met afbeeldingen van het vervallen fort Oranje aldaar). — Onderzoekingsreis in Suriname (expeditie Prof. Stahel en houtvester Gonggrijp).

De financieele toestand van Ned.-Indië.

De hr. J. H. Ritman besluit in het 31 Mei-Nr. van de Vrijheid zijn critische beschouwing over den financieelen toestand van Ned.-Indië. Ook deze schrijver acht groote bezuiniging het middel om het verbroken evenwicht te herstellen, maar een krachtig ingrijpen in de bureaucratische verhoudingen moet z.i. uitgangspunt zijn van elke bezuinigingsactie. „Het scheppen van waarborgen, dat niet het woord „Gouvernement" alleen passe-partout is om leveringskosten verre boven die van den particulier op te drijven, zou al millioenen kunnen besparen. Onoordeelkundig beheer, aankoopen van overbodige of althans niet strikt noodige zaken kan nogmaals millioenen besparen."

Bij het bespreken van het financieel beleid in Indië, zegt de hr. R. nog o.a.: „Men heeft vergeten, dat Java, om van de andere gewesten niet te spreken, een arm land is...... een land zonder stille-vermogen-reserves, die in bangen tijd den schok van tegenvallers kunnen breken. Te vaak nog wordt „The garden of the East" vereenzelvigd met een soort aardsch paradijs, dat den bewoner het noodige biedt, zonder dat hij zelfs er een vinger naar behoeft uit te steken. De grond biedt niet die ongehoorde mogelijkheden, die men hem vaak toedacht; slechts de uiterste intensiveering van het landbouwbedrijf onder Westersche leiding levert de merkwaardige opbrengsten, waarvan vaak gewaagd wordt.

Nuttige planten van Ned.-Indië.

Bij Ruijgrok en Co. te Batavia is verschenen een herdruk van deel I van „De nuttige planten van Nederlandsch-Indië, tevens synthetische catalogus der verzamelingen van het Museum voor Economische Botanie te Buitenzorg, door K. Heyne, Chef van het Museum."

Het werk van den hr. Heyne bestaat uit vier deelen en wordt door de vakkundigen ten zeerste geroemd; het ligt niet in de bedoeling de overige drie deelen (verschenen in de jaren 1916 en 1917) elk op zichzelf op gelijke wijze opnieuw uit te geven.

Staatsregeling voor Nederlandsch-Indië.

Door de H.H. Mr. J. van Oppenheim, Mr. J. H. Carpentier Alting, Mr. Ph. Kleintjes, Dr. C. Snouck Hurgronje, Mr. C. van Vollenhoven en Raden Mr. Oerip Kartodirdjo is een Proeve van eene Staatsregeling voor Ned.-Indië ontworpen en in druk uitgegeven (bij E. J. Brill te Leiden). Deze arbeid, in menig opzicht aansluitende aan het rapport der zgn. „Herzieningscommissie", was aanvankelijk bedoeld om te dienen voor eigen oriënteering, doch de samenstellers meenden door er publiciteit aan te geven de algemeene belangstelling voor de ontwikkeling van Indië te kunnen aanwakkeren. Ook achten zij het niet uitgesloten, dat hun werk van nut kan zijn voor de regeering, als zij zich zet aan het ontwerpen van de wet op de staatsinrichting van Ned.-Indië, in art. 62 der Grondwet bevolen.

Zendingsperiodieken.

Nederlandsch Zendingsblad. Juni 1922. Onze

dokter Ismael (Herdenking 30 jaar ambtsvervulling van den dokter-djawa in het ziekenhuis te Modjowarno). — Kerk en school op Talaud. — Arbeiders Zendings-Conferentie. — Het feest op de Meisjesschool (feestviering naar aanleiding 40-jarig bestaan van die school te Tomohon). — De Rijnsche Zending.

St. Claverbond. Juni 1922. Pater J. Mertens S. J. (met portret), door F. van Lith S. J. — Nogmaals Pastoor Verbraak (met afbeelding van diens standbeeld te Bandoeng).

Nieuwenkamp over Bali.

De „zwerver" W. O. J. Nieuwenkamp schrijft over een hernieuwd bezoek aan Bali, in het Juni-Nr. van Elsevier's Maandschrift. Hij is slecht te spreken over de veranderingen sedert zijn vorig verblijf op het eiland. We citeeren:

„Al onze bruggen en gebouwen vloeken met de omgeving en over groote oppervlakten is het landschappelijk schoon voor goed door ons bedorven. Ook het laatste gedeelte van het hierboven aangehaalde is niet geheel juist meer, helaas. Door de talrijke slechte voorbeelden in de war gebracht, hebben ook Baliërs al leelijke gebouwen gewrocht, hebben ze tempelpoorten met cement bestreken en totaal verknoeid en zijn ze in hun versieringen al vaak van hun mooie oude motieven afgeweken.

Met onze vestiging over heel het eiland is dit een nieuw tijdperk ingetreden, van stoffelijken voorspoed misschien, maar tevens een tijdperk waarin, naar ik vrees, de Balische kunst langzamerhand sterk achteruit en helaas, op den duur, wellicht geheel te gronde zal gaan.

Maar nog een andere groote ramp heeft Bali getroffen sinds mijn vorige bezoeken. In den vroegen morgen van 21 Januari 1917 hebben geweldige onderaardsche krachten het heele eiland gedurende enkele seconden doen beven. Maar in die korte oogenblikken zijn honderdtallen fraaie tempels tot puinhoopen geschud en zijn tienduizenden woningen, waaronder ook vorstelijke poeri's, verwoest. Geheele dorpen zijn onder aardstortingen bedolven. Ook vele van de ambtenaarswoningen en bruggen werden verwoest, maar die zijn alweer opgebouwd en weer net als voorheen!

Van die ramp heb ik ook gewag gemaakt in vroegere „Herinneringen", maar van den omvang ervan had ik toen toch niet het juiste begrip. Dat kan men zich ook niet vormen, voor men met eigen oogen de verschrikkelijke gevolgen heeft aanschouwd. En die heb ik nu gezien op al mijn tochten, op ontelbare plaatsen."

Publicaties Ned.-Indisch Landbouw Syndicaat.

Jaarg. XIV, afl. 8. De Nederlandsche theemarkt in 1921 (ontleend aan Econ.-Stat. Berichten). — Bespreking van de enquête over de veldpolitie. — De verplichte winstuitkeering aan den belangenkring van de landbouwondernemingen.

***

De economische toestand van Suriname (vervolg). — De Engelsche handel met Nederland en koloniën in het eerste kwartaal van 1922. (In- en Uitvoer, 31 Mei 1922).

Reenbertus Aloïsius Tammenga † (de laatste der Nederlandsche boerenkolonisten, die zich in 1845 in Suriname vestigden). — Uit het jaarverslag 1921 der Groep Suriname van het Alg. Ned. Verbond, door F. Oudschans Dentz. (Neerlandia, Juni 1922).

The wildmen of Borneo, then and now. (The British Borneo Herald, 18 April 1922).

Overzicht van de productenmarkt op Java gedurende het eerste kwartaal van 1922. (Korte Berichten, 27 April 1922).

Berbice (vervolg), door J. R. J. Ph. Cambier. (Ons Element, 27 Mei 1922).

Suriname.

Nieuws *uit* Suriname is er ditmaal niet. Als de mail aankomt, zal het te laat zijn om daaruit in dit nummer nog iets te kunnen mededeelen.

In *Neerlandia* van deze maand geeft de heer J. J. Leys een biographie met portret van Reenbertus Aloisius Tammenga (den laatsten der in het midden van de vorige eeuw naar Suriname geimmigreerde Nederlandsche boeren), op 2 Maart 1922 in den ouderdom van 81 jaren te Paramaribo overleden. Toen het bericht ons bereikte, hebben wij in dit weekblad den overledene herdacht.

De heer Leys vertelt dat Tammenga, met Jan van Brussel, ook een kolonist, tot de eersten behoorden, die naar de goudvelden trokken. Zij genazen echter spoedig van de goudkoorts en keerden naar Paramaribo terug, om hun landb[ouw]arbeid weer ter hand te nemen.

„De laatste getuige van het kolonistendr[ama] aan de Saramacca — aldus de heer Leys — [is] heengegaan. Een drama als dat, zal wel nim[mer] meer opgevoerd worden. Het Nederlandsche [Gou]vernement heeft te veel leergeld betaald, om zo[nder] voorbereiding zoo'n onderneming op touw te [zet]ten. Een baken in zee blijft die roekelooze p[oging] voor alle volgende besturen."

***

In hetzelfde nummer van *Neerlandia* het j[aar]verslag 1921 van de groep Suriname van het [Al]gemeen Nederlandsch Verbond. Het aantal le[den] groeide aan tot 203. Evenals in 1920 streefd[e de] groep er naar de leden bijeen te brengen en [door] het doen houden van nuttige lezingen op vers[chil]lend gebied, geestelijke ontspanning te bezo[rgen]. Er hadden 6 lezingen plaats.

Zooals wij reeds mededeelden, is de „Surin[ame]film" door het Algemeen Nederlandsch Ver[bond] overgenomen. In de voorwaarden is een bep[aling] opgenomen, welke luidt, dat het mogelijke o[ver]schot van de zuivere opbrengst van de vertoo[ning] van de film, zoowel in als buiten de kolonie, [uit]sluitend bestemd zal worden voor het bekost[igen] van maatregelen ten behoeve van de verbrei[ding] van kennis omtrent Suriname.

Het voornemen bestaat om in 1922 wedstrij[den] op de scholen te ontwerpen, waarover bijzon[der]heden in een volgend verslag zullen bekend w[or]den.

„De toenemende belangstelling, welke de g[roep] ondervond, geeft ongetwijfeld een waarborg, [dat] met gerustheid de toekomst kan worden tege[moet] gegaan." Aldus besluit de heer Fred. Oudsch[ans] Dentz, de secretaris der groep Suriname, zijn [ver]slag.

***

De heer Thomas E. Penard, Arlington, M[ass.] heeft de vriendelijkheid gehad ons een nummer te zenden van een in Nederland zeker weinig [be]kend periodiek, n.l. het Decembernummer [19..] (Vol XII, No. 12) van „*Edison Life*", published [by] the Edison Electric Illuminating Company, Boylstonstreet, Boston, Mass.

De heer Penard, Surinamer van geboorte, is electrotechnisch ingenieur werkzaam aan geno[emde] de maatschappij. In het najaar van 1921 heeft [hij] een bezoek gebracht aan zijn geboorteland, waar hij een zeer interessanten brief heeft [ge]schreven aan zijn vrienden en mede-beambten [van] de maatschappij, welke brief met een 8-tal aa[rdi]ge kiekjes in het genoemde periodiek is opge[no]men. De brief doet uiterst sympathiek aan. [De] schrijver is enthousiast over het bezoek aan [zijn] geboorteland na vele jaren afwezigheid.

„I have been on every street, road and path [in] or near the city, and followed every road to [its] end — to its vanishing-point into field, swamp [or] forest; and where many narrow to paths, [I] followed them far into the wilderness. With [gun] and camera as my faithful companions, I h[ave] amused myself beyond my expectations.

Nothing has bien missed of importance or un[im]portance in my roamings up river and down ri[ver] and up other rivers; in sugar, cacao, coffee, [and] other plantations. I have hunted in the swa[mps,] woods, and forests back of them; have g[one] upland by rail and have struck off far from [the] railroad into the high woods to hunt and to lo[ok.]

De brief wemelt van aardige opmerkingen; de schrijver gaat niet met ledige handen weg: [I] am gathering alle kinds of curios, and alrea[dy] have so much trash around waiting to be pa[cked] that I am beginning to have some doubts as [to] the safety of the steamer." Bovendien heeft [hij] 300 kiekjes genomen en verwacht hij er 500 meer te hebben, wanneer hij te New-York la[ndt.]

Hier zij nog aangeteekend, dat de heer Pen[ard] een bekend ornitholoog is, die te zamen met

heer Outram Bangs in „*Bulletin of the Meseum of Comparative Zoölogie at Harvard College*" en andere periodieken, veel publiceert over systematiek van vogels.

* * *

Den 17en Juni is het 200 jaar geleden, dat de Moravische Broedergemeente werd gesticht. Zij gaat haar gedachtenisfeest in zorgvolle omstandigheden tegemoet. Het betalen van haar buitenlandsch werk met het zoozeer in waarde verminderde Duitsche geld plaatst haar voor ongeloofelijke moeilijkheden. Haar laatste rekening sloot met een tekort van 665.000 mark. De Duitsche zending heeft, voor een oogenblik eigen kommer ter zijde stellend, zich tot de Duitsche zendingsvrienden gewend met een oproeping om een gedachtenisgave bijeen te brengen voor de Broedergemeente.

In Nederland heeft zich een comité gevormd, dat meent, dat er alle reden is voor Nederland om die oproeping over te nemen. Nederland toch heeft in zeer bizondere mate de grootste verplichtingen aan de Broedergemeente, om wat zij voor de kolonie Suriname gedaan heeft, sinds zij in 1735 haar eerste zendelingen daarheen zond.

„Wat dunkt u" — zoo vraagt het comité — „is er niet alle aanleiding om door een bijdrage uit Nederland iets van deze eeuwenoude schuld af te doen?"

Het comité bestaat uit dr. J. Th. de Visser, W. D. H. baron van Asbeck, A. W. F. Idenburg, mr. dr. C. F. Schoch, G. J. Staal, L. J. van Wijk, secretaris van het Nederlandsch Bijbelgenootschap.

Geldzendingen kunnen worden geadresseerd aan mr. dr. C. F. Schoch, Stadhouderskade 157, Amsterdam, postrekening 16095.

In dit verband verwijzen wij naar het zeer belangrijke artikel „Suriname's behoeften" in „*De West-Indische Gids*" van deze maand.

* * *

In een bespreking van Dr. Ernest Gäumann's „Onderzoekingen over vaatziekten van den pisang in Oost-Indië" (Mededeelingen 48 en 50 van het Instituut voor Plantenziekten, Buitenzorg 1921), in het Meinummer van het „*Vakblad voor Biologen*" schrijft Prof. Dr. Westerdijk:

Vaatziekten van pisangs zijn in alle tropische landen beschreven. In Suriname zijn ze bekend als „lichte en zware" Panamaziekte en evenals in het overige Amerika worden zij ook daar toegeschreven aan soorten van het geslacht Fusarium. Vele vertegenwoordigers van dit schimmelgeslacht zijn in het algemeen als vaatparasieten bekend.

Gäumann komt nu, wat de Oost-Indische vaatziekten aangaat, tot andere resultaten. Hij vindt ook in vele gevallen de vaten van de zieke planten met Fusarium mycelium volgepropt, maar met geen van deze soorten kan hij duidelijke infecties in het leven roepen. Hij onderscheidt twee soorten van ziekten: 1°. de Javaansche, die zeer algemeen en niet schadelijk is; 2°. de bloedziekte van Celebes, die zeer verwoestend optreedt. De typische ziekteverschijnselen van de Javaansche ziekte ontstaan na infectie met een bacteriesoort (Pseudomonas musea), die in de natuur van uit de wortelstokken in de spruiten groeit en hier chronische zwakke ziekteverschijnselen veroorzaakt. Onder ongunstige cultuuromstandigheden echter sterven de spruiten af.

Nadat deze bacteriën zich in de vaten gehuisvest hebben, nestelen zich allerlei saprophyten als Fusarien, Pseudolpidium, Oedocephalum en bacteriën in het aangetaste weefsel, die ten slotte een rotting van den schijnstam tengevolge hebben. Alle variëteiten zijn met deze ziekte behept.

Behalve deze weinig gevaarlijke vaatziekte, komt op Celebes de bloedziekte voor, die een veel heftiger verloop heeft. Na het geel worden der bladen wordt het vruchtweefsel totaal verrot en in een bruinroode slijmmassa veranderd; vandaar de naam bloedziekte. Ook hier leeft de bacterie, die de ziekte veroorzaakt in de vaten en wordt de spruit vanuit den wortelstok geïnfecteerd. De bacterie zelve zal later beschreven worden.

Gäumann komt op grond van uitvoerige literatuur-studie tot de conclusie, dat men ook in West-Indië waarschijnlijk met bacterieele vaatziekten te doen heeft, terwijl het Fusarium cubense aldaar als tweede, eene meer intensieve rotting van het reeds aangetaste weefsel bewerkstelligt. Over het bestrijdingsvraagstuk wordt nog gewerkt.

Curaçao.

Koninklijke West-Indische Maildienst.

In het verslag over 1921 van de N. V. Koninklijke West-Indischen Maildienst wordt o.a. het volgende medegedeeld:

Het uitgaande verkeer liet te wenschen over, doch de oogsten in West-Indië en Centraal-Amerika vielen gunstig uit en Europa trad ondanks de ongunst der tijden weder als kooper op. De vrachten brokkelden in sterke mate af, maar, daar de vraag naar passagiersruimte levendig was, bleek het dringend noodzakelijk, op de Colon-lijn een vijfde passagiers- en vrachtschip te plaatsen, waarvoor de Mij. het ex-Duitsche stoomschip Adolph Woermann aankocht en, na belangrijke veranderingen erin aangebracht te hebben, als s.s. Venezuela in de vaart bracht. De lijn op Suriname liet, dank zij de inkrimping, in het vorige jaarverslag vermeld, betere uitkomsten. In het vervoer tusschen New-York en West-Indië is nog weinig verbetering te bespeuren, doch de directie heeft hoop, dat een in het laatste gedeelte van het vorige jaar ingevoerde reorganisatie de ontwikkeling van het vervoer zal bevorderen. Op de lijn tusschen Curaçao en Maracaibo werd het s.s. Diana door het beter daarvoor ingerichte s.s. Baralt vervangen. Een zusterschip van het laatste, het s.s. Brion, onderhoudt een dienst tusschen Curaçao en de Zuidelijke havens van de Dominicaansche republiek, welke niet voor oceaanschepen toegankelijk zijn en dus met overlading bediend moeten worden.

Dividend wordt niet uitgekeerd.

Onderzoekingsreis.

De *N. R. Ct.* doet mededeeling van een plan om van October tot Juli 1923 een onderzoekingsreis te maken naar de vroegere Deensche Antillen, onze Bovenwindsche eilanden en misschien ook naar enkele der meer zuidelijk gelegen eilandjes, ten einde de archaeologische stratigraphie van de eilandenreeks, die het vasteland van Zuid-Amerika met de Groote Antillen verbindt, zoo mogelijk te bepalen.

De heeren Dr. De Josselin de Jong, conservator van 's Rijks ethnographisch museum te Leiden, die de bekende Van Koolwijk-verzameling ordende en daarvoor schreef in het *Internationales Archiv für Ethnographie* en in *de West-Indische Gids*, zal met dr. Gudmund Hatt te Kopenhagen als leider optreden.

Over het doel der reis schrijft de *N. R. Ct.*:

„Het staat vast, dat verschillende belangrijke volksverschuivingen in dit gebied hebben plaats gehad en een grondiger kennis dan we tot nu toe bezitten van de ethnische elementen, die in de onderscheidene lagen zijn vertegenwoordigd, zou veel licht werpen op de kultuurhistorie van een groot stuk van Amerika. Want aan den eenen kant vertoont de kultuur die men in het z.o. gebied van de Vereenigde Staten aantreft de duidelijke sporen van een sterken Antillischen invloed, terwijl wij aan den anderen kant gegevens bezitten, die erop wijzen, dat van het Midden-Amerikaansche kultuurgebied een strooming is uitgegaan, die over de Groote en de Kleine Antillen het noordoostelijk gebied van Zuid-Amerika heeft bereikt.

De hoogst merkwaardige beschaving van de Groote Antillen, die ook op de Kleine Antillen

overal sporen heeft nagelaten, kreeg nog steeds niet haar juiste cultuur-historische plaats, omdat archaeologische onderzoekingen volgens de moderne wetenschappelijke methode op dit gebied nog nooit hebben plaats gehad. Wel is waar deden de onderzoekers die hier tot nog toe aan 't werk zijn geweest belangrijke vondsten, maar dikwijls hebben zij vindplaatsen waardeloos gemaakt voor later degelijker onderzoek, door de situatie te verstoren zonder de stratigraphie behoorlijk te hebben vastgesteld. „It should always be kept in mind, schreef Hait in de Dec. aflev. van den W.-I. Gids, that careless and insufficient observation causes irretrievable damage because the excavation of an archaeological site cannot be made over again". Ook daarom mag een goed ingericht onderzoek niet langer worden uitgesteld: wij moeten het dillettantisme vóór zijn. De Antillische Archipel begint als onderzoekings-gebied in trek te komen, bepaaldelijk de vroegere Deensche Antillen sedert zij in Amerikaansch bezit zijn overgegaan; maar wat daar in de laatste jaren is gedaan wettigt de vrees, dat er over eenigen tijd niets meer zal zijn te ontdekken, zonder dat onze kennis er op is vooruitgegaan. Dat men ook in Denemarken van dit gevaar zich bewust is, blijkt uit het feit, dat het hier omschreven onderzoekingsplan aan Deensch initiatief is te danken en in Denemarken onmiddellijk krachtigen financieelen steun heeft gevonden.

Aan de kosten ontbreken nog f 8.000.—, de firma R. Mees en Zoonen heeft zich bereid verklaard bijdragen in ontvangst te nemen.

Scheepvaartvereeniging.

La Cruz vermeldt de oprichting van eene vereeniging van West-Indische Trantsatlantische stoomvaartlijnen met eene onderafdeeling op Curaçao.

Toegetreden zijn:
de K. W. I. M.;
de Leylandline;
de Harrisonline;
La Veloce (de Italiaansche lijn);
de Royal Mail S. S. Co.;
de Comp. Transatlantique de Barcelona;
de Hamburg-Amerikalijn
en het Ostasiatiske Kompani.

Aan het *Boletin Comercial* ontleent het blad, dat deze reederijen zich reeds vóór den oorlog aaneengesloten hadden, maar na het uitbreken van den oorlog weer uiteengegaan waren.

Men is onderling voor een bepaalden tijd tot overeenstemming gekomen omtrent de vrachtprijzen.

Brion.

Aldus is de naam van een nieuw schip der K. N. S. M. (ex Scipio), bestemd voor den dienst op Maracaibo en Santo Domingo. (*La Cruz*).

Nieuwe Stoomvaartlijnen.

La Cruz schrijft:

Langzamerhand begint onze haven van Curaçao aan belangrijkheid te winnen.

Volgens berichten zullen de booten van de Hornlijn in het vervolg regelmatig onze haven aandoen.

Ook is de Hamburg-Amerika-lijn, die vóór den oorlog in zoo nauwe betrekking tot Curaçao stond, weer begonnen met hare schepen op vaste tijden hierheen te zenden; op de terugreis zullen deze schepen Amsterdam aandoen.

Uit de *Amigoe* voegen wij hieraan toe:

De generaal-agenten der Compagnie Generale Transatlantique hebben het verblijdend nieuws medegedeeld, dat de Directie te Parijs besloten heeft, Curaçao weer in het vaarplan harer groote Oceaanstoomers op te nemen. De groote Fransche boot zal, komend van Colon, onze haven aandoen op route naar Europa.

Het zal pl.m. een *twintig* jaren geleden zijn, dat we de laatste Fransche boot buitengaats zagen stoppen vlak voor 't fort om passagiers in een bootje aan wal te laten brengen of nieuwe reizigers op te nemen, waarna de reis weer voort[gezet] werd. Heel vroeger liepen de Franschen hier binnen.

Nu de haven van Curaçao even diep is als [het] Panamakanaal, 10.80 M., kan zelfs de gro[otste] Oceaanstoomer hier veilig binnenvallen. We heugen ons er over, dat de Transatlantique de vriendschap met onzen handel weer aankno[opt].

Curaçao vooruit!

Up to date.

In ons bericht onder dit opschrift in het [vorig] nummer leze men in plaats van comman[dant] commissaris.

Even nieuw ongeveer is het volgende bericht [uit] de *N. R. Ct.* van verleden week:

De porten uit Curaçao naar Nederland zijn [vast]gesteld als volgt: per zeepost voor brieven to[t 20] gram 7½ cent, daarboven per 20 gram 5 cent, briefkaarten 5 cent, voor akten en gedrukte [stuk]ken per 50 gram 1½ cent, voor monsters p[er 50] gram 2½ cent; per mail, voor brieven tot 20 [gram] 12½ cent, daarboven per 20 gram 7½ cent, briefkaarten 5 cent, voor akten, gedrukte stu[kken] en monsters per 50 gram 2½ cent.

Ambtenaarssalarissen.

De door den K. R. ontworpen salarisregeling [is] wel zeer onbevredigend. Van periodieke verho[gin]gen wil dit college om te beginnen niet weten. [Ter] vergelijking geven wij van dezelfde betrekkin[gen] als in ons blad van 27 April l.l. de salarissen, [door] den K. R. voorgesteld en de minima van Gou[ver]neur Brantjes:

	Bestuursvoorstel.	K. R.
Directeur strafgevangenis Curaçao	f 1500.—	f 2004.—
Opzichter O. W.	„ 1500.—	„ 4008.—
Adjunct-commies	„ 1800.—	„ 3000.—
Commies	„ 2700.—	„ 3504.— en „ 4008.—
Inspect. v. politie	„ 2700.—	„ 4008.—
Landbouwkundige	„ 2700.—	
Gouvern. geneesk.	„ 3900.—	„ 4500.—
Hoofdcommies	„ 3900.—	„ 4500.—
Directeur v. h. postkantoor Curaçao	„ 4500.—	„ 5100.—
Insp. der belastingen	„ 4500.—	„ 6000.—
Koloniaal ontvanger	„ 4500.—	„ 5100.—
Havenmeester en loods op Curaçao	„ 3900.—	„ 5100.—

Zijn deze tractementen aan den hoogen kant, heel anders staat het met de volgende betrekkingen:

directeur O. W.: bestuursvoorstel f 7200.— [+] f 1800.— voor academische opleiding, voorstel [K.] R. f 7008.—, terwijl de laatste titularis meer [dan] f 10000.— genoot;

inspecteur van het onderwijs: bestuursvoor[stel] f 7200.—, voorstel K. R. f 6000.—;

gezaghebber bovenwindsche eilanden: bestuurs[voor]stel f 8400.—, voorstel K. R. f 7008.—, te[rwijl] op de begrooting voor 1923 reeds f 9000.— [voor] den tegenwoordigen functionaris is uitgetrokken;

gouvernementssecretaris: bestuursvoorstel f 8400.—, voorstel K. R. f 7008.—;

directeur openbare gezondheidsdienst: bestuurs[voor]stel f 8400.— + f 1800.— voor academi[sche] opleiding; voorstel K. R. f 7008.— met vrij[heid] om particuliere praktijk uit te oefenen, terwijl [de] onlangs uitgezonden directeur f 15000.— geniet.

Geen wonder, dat de Gouverneur deze voorstel[len] ten eenenmale onaannemelijk noemt.

---

[1]) De K. R. teekent hierbij aan: „Is deze wel prak[tisch] noodig?"

[2]) De K. R. laat dit bedrag open en zegt daarvan: „... betrekking op te heffen". Dit is wel eigenaardig als [men] ziet, dat de K. R. aan den archivaris, door den Gouverneur voorgesteld op f 420.—, een traktement van f 650.— [wil] toekennen, om t. z. t. deze functie als afzonderlijke [be]trekking op te heffen en samen te voegen met een an[dere].

Uit den Verren Vreemde.

Het oosten zoekt verbroedering.

De bekende Britsch-Indische staatsman Shastri is thans op reis met een mooie maar uiterst moeilijke opdracht. Hij heeft Madras verlaten om via Australië, Nieuw Zeeland, Canada en de Ver. Staten van N. Amerika naar Groot Brittanië te gaan, om overal de rechten van den Indiër op gelijkwaardige behandeling als onderdaan van het Britsche rijk te bepleiten. Dit althans is het hoofdnummer van zijn officieele zending.

Hij is een van de Indische vertegenwoordigers geweest ter Rijksconferentie te Londen, hij behoorde tot de Britsche afgevaardigden bij den Volkenbond en ter conferentie te Washington. De Indische wetgevende vergadering heeft met algemeene stemmen de gelden toegestaan, noodig om hem in staat te stellen deze reis te ondernemen.

De laatste Rijksconferentie te Londen nam een resolutie aan, die het ongerijmde erkende van de positie den Indiër toegedacht in de andere deelen van 't Britsche Rijk, nu Indië zelf op voet van gelijkheid in de Rijksgemeenschap is opgenomen. Die uitspraak zei ook, dat het beginsel van saamhoorigheid de wenschelijkheid meebrengt het recht van den Indiër op 't burgerschap in andere deelen van het Rijk te erkennen.

Nu is 't echter nog iets anders of de Premier van een dominionkolonie zijn stem aan een beginseluitspraak geeft, dan wel of hij er ook toe komt het parlement in die kroonkolonie en de kiezers, welke de politieke richting aangeven, tot instemming met die uitspraak te brengen. De stemming kennende, die veelal sterk tegen het beginsel der gelijkstelling ingaat, wordt van het optreden van een bekwaam hoogstaand Indiër, zooals Mr. Shastri in aller oogen is, groot nuttig effect verwacht.

In Australië wonen ongeveer 3000 Indiërs; zij hebben kiesrecht in Victoria, Nieuw Z. Wales, Tasmanië en Z. Australië, maar niet in W. Australië, noch in Queensland, waar juist het meerendeel hunner woont. Deze ongelijkheid is daar weg te nemen.

In Nieuw Zeeland zijn wel eenige aangelegenheden te bespreken, maar het kiesrecht der Indiërs is er niet door bijzondere bepalingen beperkt.

In Canada telt de Indische kolonie een 5000-tal leden. De Indiërs hebben noch het provinciaal-, noch het dominion-kiesrecht.

Behalve het kiesrecht is de vraag der toelating van Indiërs in de verschillende gebieden onder Britsche vlag te bespreken; hiermede staat de immigratiewet natuurlijk in nauw verband. Door de wet van 1918, die over en weer het recht van elk zelfstandig Rijksdeel erkent, om zijn eigen immigratie-aangelegenheden te regelen, behoeft er dus geen algemeene gelijkheid te bestaan. Maar voor aangelegenheden, als paspoort-regeling, reisgemakken, enz. wordt toch altijd naar een zekere wederkeerigheid gezocht.

De verzekering van de rechten der Indiërs in de koloniën, welke tot mandaat gebieden gemaakt zijn, t.w. Samoa, dat aan Nieuw Zeeland en Duitsch Nieuw Guinea, dat aan Australië toegewezen is, heeft dadelijk alleen theoretische beteekenis, aangezien daar geen Indische kolonisten zijn. De mandaat-landen hebben hen echter uitgesloten van het recht om zich daar te vestigen; dit kan niet door den beugel, meent de Br. Indische regeering.

Gaan stoute verwachtingen zóó ver, dat zij een rechtstreeksche draadlooze telegrafische verbinding tusschen Engeland en Australië mogelijk noemen, de verstandigen achten voor een gemeenschap zonder draad nog enkele tusschenstations noodig. In Britsch Indië zal hiervan dan een moeten komen. Ook deze aangelegenheid staat op het program van Shastri.

Hij hoopt in de Vereenigde Staten het daar onvoldoend ontwikkelde begrip te verhelderen, betreffende de internationale verhouding van Indië tot de buitenwerld, zoowel als handelsgebied op zich zelf, alswel als onafscheidelijk onderdeel van het groote Britsche rijk.

Het zou eenige verwondering kunnen baren, Kenia en Z. Afrika niet in zijn reisplan opgenomen te vinden, want daar zijn, zooals de lezers van ons weekblad weten, fel brandende kwestiën voor de Indiërs op te lossen. Maar over deze aangelegenheden is de Br.-I. regeering reeds in overleg, zoodat Shastri hiervoor geen missie heeft te vervullen.

De algeheele verbroedering van allen, die, levend onder één vlag, over verschillende deelen der aarde verspreid zijn, is niet alleen een kwestie van gezond verstand en kalme beredeneering, zij wordt door zóó vele, vaak tegen elkander ingaande en indruischende elementen beheerscht, dat de goede wil van de staatslieden alleen niet voldoende is om haar tot een gewenschte oplossing te brengen. Intusschen, elke stap in die richting kan toch slechts ten goede werken. Daargelaten of de zending van Mr. Shastri ten volle zal beantwoorden aan de vooropgezette verwachtingen, is de poging reeds een verblijdend teeken en elk voordeel, dat hij zal weten te behalen, zal als een vooruitgang te boeken zijn.

Zoekt Amerika ook verbroedering der rassen?

Wij lezen in de N. R. Ct. van 2 Juni:

„Wij hebben de laatste dagen af en toe melding gemaakt van ergerlijke lynchschandalen in den staat Texas; zoo werden drie negers levend verbrand, van wie er één „langzaam geroosterd" werd.

Dit zijn vreeselijke dingen. Maar het vreeselijkste is wel, dat zij slechts de voortzetting waren van vroegere dergelijke gruwelen en dat zij zullen worden gevolgd door even erge beestachtigheden in het loopende jaar en volgende jaren. Dit n.l. is de trieste uitspraak van de statistiek. Nu onlangs zijn de lynch-cijfers over 1921 gepubliceerd. De gegevens waren verzameld door de Nationale Vereeniging voor den Vooruitgang van de Kleurlingen. Deze vereeniging heeft bij de regeering te Washington met klem aangedrongen op het nemen van maatregelen tegen de lynchings. Zij legde lijsten over waaruit blijkt, dat in de Ver. Staten sinds 1889 3443 personen zijn gelyncht, o.w. 64 vrouwen. Dat zijn n.l. de gevallen die behoorlijk bekend zijn geworden en zijn opgeteekend; maar in werkelijkheid moeten het er veel meer zijn geweest. In 1921 werden 64 lieden gelyncht en daarvan waren er vier levend verbrand.

Volgens de Vereeniging was de rassenhaat, waarvan deze lynchings meestal een gevolg zijn, de laatste jaren in felheid toegenomen. Vroeger kwamen deze excessen alleen in de Zuidelijke staten voor, maar tegenwoordig heeft de schande zich uitgebreid tot de Westelijke en de meest Noordelijke staten der Unie."

Zal Rhodesië een deel worden van de Z.-Afrikaansche Unie?

In een van 1 Mei gedagteekende correspondentie in de N. R. Ct. komt over deze vraag het volgende voor:

„Nauwelijks was de mijnstaking voorbij, of twee deputaties arriveerden uit Rhodesië te Kaapstad, om de mogelijke aansluiting van dit land bij de Unie van Zuid-Afrika te bespreken. De eene partij is ten gunste van aansluiting, de andere is ten gunste van zelfbestuur voor Rhodesië, zonder aansluiting bij Zuid-Afrika. Beide wilden echter de zaak met de Zuid-Afrikaansche regeering bespreken. Deze conferentie hield hare beraadslagingen in camera, zoodat wij niets definitiefs weten van hetgeen besloten werd. Het groote doel was echter om uit te vinden op welke voorwaarden de Unie-regeering geneigd zou zijn om Rhodesië in de Zuid-Afrikaansche familie op te nemen.

Het blijkt, dat generaal Smuts eerst met de Chartered Company wil onderhandelen over den aankoop van hare spoorwegen, minerale rechten, enz., alvorens definitieve voorstellen aan Rhodesië te doen. Deze onderhandelingen zullen afgeloopen zijn, hoopt men, nog vóór het einde van dit jaar, wanneer generaal Smuts zijn voorwaarden zal stellen. In Rhodesië zal men dan bij wijze van een referendum of verkiezing kunnen beslissen of men zich bij de Unie aansluiten wil of niet."

Sterk Angora — Zwak Parijs.

Als dit blad verschijnt, moest de bijeenkomst reeds gehouden zijn van de belanghebbenden bij de bevrediging van 't Nabije Oosten, waartoe de ministers van buitenlandsche zaken van Engeland, Frankrijk en Italië, als gevolg hunner beraadslagingen te Parijs, besloten hadden. Nu Angora getoond heeft maling aan dit besluit te hebben, wie doet nu iets?

De verbergen schatten van Canada.

Met toenemenden aandrang wordt in Canada gevraagd om een spoorwegverbinding, die de ontginning zal bevorderen van de ondergrondsche rijkdommen van het noordelijk gebied. Ungava, Noord Quebec, Noord Ontario, Oost Manitoba, d. z. de streken dichtbij de Hudsonbaai, schijnen de rijkste mijnen van de aarde te bevatten. Ook zou het ijzererts van Missaba zonder weerga zijn, de mijnen van Calumet-Heckla worden door geen andere overtroffen in rijkdom aan koper. Daarnaast zijn schatten aan zilver te ontginnen en leveren de mijnen van Susbury 90 % van het wereldgebruik aan nikkel op. Alles te zamen, wel het land van beloften.

Mededeelingen.

Van de N.V. „Boeatan":

Heropening van de Toonkamers voor Indische Kunstnijverheid en Huisvlijt, Heulstraat 19, Den Haag, op *Zaterdag* 10 *Juni*; ook van de gelegenheid tot het gebruiken van thee met Indisch gebak.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

De aandacht van voor den Indischen dienst bestemden of tot den Indischen dienst behoorende personen, wordt gevestigd op het van landswege in exploitatie gebrachte Hotel Koningsplein Zuid 3, Weltevreden.

Het tarief luidt als volgt:

Kamers: De 2 voorkamers voor één persoon ƒ10.—; de 2 voorkamers voor twee personen ƒ15.50; alle overige kamers voor één persoon ƒ8.—; alle overige kamers voor twee personen ƒ13.50.

Als regel worden de kamers slechts voor den tijd van ten hoogste 6 dagen aan een zelfde persoon verhuurd.

Kinderen. Kinderen beneden 2 jaar (melk inbegrepen) ƒ1.50; kinderen van 2 tot 14 jaar ƒ3.—.

Dit tarief is slechts geldig indien de kinderen met ten minste één volwassene in een zelfde kamer logeeren.

Eten op de kamers (niet van toepassing in geval van ziekte): per persoon en per maaltijd ƒ0.50.

Afzonderlijk geleverde maaltijden: Ontbijt ƒ1.—; Lunch ƒ2.—; Diner ƒ2.50.

Maand-abonnementen: Lunch ƒ45.—; Diner ƒ60.— (in het hotel te gebruiken).

N.B. Het verdient aanbeveling, dat belanghebbenden, die zich bij aankomst in Indië plaats in voormeld hotel wenschen te verzekeren, daartoe de noodige maatregelen nemen vóór hun vertrek uit Nederland of anders van Padang of Sabang uit.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctorandi in het Nederlandsch recht of in de Nederlandsche rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctorandi in het Nederlandsch recht of in de Nederlandsche rechtswetenschap).

Leeraren in de Nederlandsche taal.

Leeraren in de wis- en natuurkunde. K. V.,

Leeraren in het teekenen (akte Mg),

Leeraren in de geschiedenis,

Leeraren in de aardrijkskunde,

Leeraren in de plant- en dierkunde, allen volledig bevoegd.

Civiel-ingenieur bij het middelb. techn. onderwijs.

Onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderwijs.

Onderwijzer met de hoofdakte en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.

Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.

Stenografen ten behoeve van den Volksraad.

Twee directrices bij de militaire hospitalen.

Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Verpleger 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Verpleegster 1ste klasse voor de operatiezaal.

Landbouwleeraar (landbouwkundig ingenieur).

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Opzichter van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken en voor de landsgebouwen (gediplomeerden).

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Opzichter werkplaats voor afd. locomotiefstelplaats en afd. rij- en voertuigbouw en afd. instrumentmakerij.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):

Technicus voor electro-zwakstroom.

Gouvernements-accountant in vasten dienst.

Adjunct-gouvernements-accountants in tijdelijken dienst.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de Afdeeling, onderafdeeling B, van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 31 Mei tot 7 Juni 192[2]

Nieuwe Leden.

G. J. Hofstee, Indische Uitrustingen, Rotterdam, [...]schepoortplein 5, ƒ5.

J. W. Lambooy, Vianestraat 31, Velp (afd. Arnhe[m])

Joh. Langhout, Oude Vest 147, Leiden, ƒ5.

Afschrijven.

F. A. V. van Opdorp, Commies P. T. T., Welte[vreden] Hoofdbureau P. en T.

F. W. Janssen, Ingenieur, p.a. Lindeteves, Semara[ng]

Adresveranderingen.

J. S. C. Kasteleyn, Directeur van Cultuuronder[nemin]gen, Den Haag, van: Spui 47, naar: Noordeinde 3[...]

E. H. Jans, Amersfoort, van: Utrechtsche straat 3[...] Bergstraat 37.

H. P. Deinum, van: Zandvoort, Haarlemsche str[aat ...] naar: Heemstede, Tuinwijklaan 12.

H. M. Baron Collot d'Escury, van: Den Haag, Da[...]straat 31, naar: Zandvoort Dr. Johan Mezgerstraat [...]

Dr. Hendrik Muller, van: Bucarest, naar: Den Haa[g ...]zuidenhout 273, ƒ5.

J. J. H. de Rooze, Utrecht, van: Biltstraat 155, [...] Prins Hendriklaan 19.

J. Haremaker, Gegrad. Ambt. S.S., van: Weltev[reden] Molenvliet O. 1, naar: Madioen, Verlengde Passers[...]

H. L. van Amstel, Insp. v. Fin., Weltevreden, va[n ...] v. Financiën, naar: Hotel der Nederlanden.

Ch. E. le Rütte, Hoofd v. h. Post- en Telegraaf[...] van: Weltevreden, naar: Makasser.

J. R. Jochem, Kapitein Inf., van Buitenzorg, naa[r] 1ste Depot-Bataljon te Bandoeng.

G. J. Oudraad, Opzichter 1ste klasse B. O. W., van: [Wel]tevreden, naar: Djokdja.

P. H. Willemse, controleur B.B., Weltevreden, Hoofdpostkantoor P.R., naar: Boulevard 37, Nieuw[...]dangdia.

S. H. Teng, Arts, Weltevreden, van: Dep. B.B., Hoofdbureau Burgerlijk Geneeskundigen Dienst.

P. de Gruijter, Ingenieur Irrigatie, van: Delft, Li[...]straat 23, naar: Cheribon.

W. C. E. Henrichs, van: Nederland, naar: Wono[...] Dordtsche Petroleum Maatschij.

C. Deykerhoff, Machinist Oost-Java Zeevervoer bi[j] Zout-Administratie, van: Nederland, naar: Soeraba[ja]

J. E. Stokvis, van: Den Haag, Groot Hertoginnelaa[n ...] naar: Buitenzorg, p.a. Z. Stokvis.

W. A. C. Galestien, Luitenant Inf., van: Den Haag, [...]nenburgweg 12, naar: Meester Cornelis, Boekit Doe[...] R. Samson.

Ch. L. M. Speckens, Chef de Bureau Serajoedal S[...]tram Mij., van: Poerwokerto, naar: Amsterdam, 1ste [...] de Grootstraat 16 II, ƒ5.

Mej. B. J. Meijerink, Hoofdverpleegster O.-I., van: [Hil]versum, Sterrelaan 48, naar: Zutphen, Polsbroek 16.

J. M. C. Parisius, Onderwijzer, Amsterdam, van: [...]rodestraat 17A, naar: Zeilstraat 50 I.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend ver[zocht] bij adresverandering, hiervan [ten] spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aa[n den] Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstra[at 17,] Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoor[diger] den Heer Mr. K. FAUSER te Solo (Java).

Ingevuld toe te zenden aan den Secr.-Penningm[eester,] Heulstraat 17, Den Haag.

De Ondergeteekende wenscht Lid / Begunstiger te w[orden] der Vereeniging „Oost en West", op een contr[ibutie] van ƒ .... 's jaars (leden ƒ 5.- 's j[aars] minimum aan wie wekelijks het Weekblad [...] wordt toegezonden; Begunstigers ƒ 1.- mini[mum] als uiting van sympathie met het streven).

Naam en Voorletters: ....

Beroep of Betrekking: ....

Adres: ....

............, den 192

Handteekening.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die **gratis hulp** wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1.50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. Hietink, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

d. **Emancipatie-Toespraak** door Th. A. C. Comvalius. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.

e. **„Ontwaakt".** Ter nagedachtenis aan Corn. W. Blijd, door Th. A. C. Comvalius te Paramaribo.
Prijs: **f 1.50.**

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in Moderne Talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H.B.S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtigen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag.
Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

BESCHIKBAAR.